

Reactienota Wijzigingsverordening

Inhoudsopgave

Inleiding.....	5
Reacties op Zienswijzen.....	6
1. Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)	6
2. Coöperatieve vereniging Mei-inoar Grien U.A.	7
3. Particulier.....	8
4. Particulier.....	8
5. Kooperaasje Meiinoar Grien Jellum-Bears.....	9
6. Voetbalvereniging QVC.....	9
7. Ekwadraat namens collectief in Hallum ¹	10
8. LTO Noord	10
9. EAZ Wind	13
10. Coöperatie Duurzaam Betterwird	13
11. Visser's Fabriek voor speciale transportmiddelen b.v.	14
12. Stienzer Energykoöperaasje	14
13. Particulier.....	15
14. Cumela	15
15. Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN)	18
16. College van B&W gemeente Ooststellingwerf	19
17. Gemeente Tytsjerksteradiel.....	20
18. Gemeente Achtkarspelen.....	24
19. Gemeente Heerenveen.....	26
20. Fortuin Dockum B.V.	29
21. Probo B.V.....	29
22. Energiecoöperatie Krigel.....	30
23. Enerzjy Koöperaasje Trynwâlden UA.....	30
24. Energiecoöperatie Nieuwe Energie Oranjewijk (NEO)	31
25. Gemeente Ameland	32
26. De Bildtse Energie Coöperatie (BEC) U.A.....	33
27. Ús Freon ¹	33
28. Friese Energie Alliantie (FEA)	35
29. Gemeente Harlingen.....	36
30. Gemeente de Fryske Marren	37
31. Liander.....	39
32. Groencentrum Witmarsum	39
33. Regioteam Energietransitie: Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), Holland Solar, NedZero en Energie Nederland	40

34. Probo	41
35. Coöperatie Vereniging 'Energiecoöperatie Dronryp' U.A	41
36. Wetterskip Fryslân	42
37. Vereniging Handel & Industrie Dokkum e.o.	43
38. Stienzer Enerzy Koöperaasje	43
39. Coöperatie duurzaam Wergea U.A.	44
40. Gemeente Waadhoeke	45
41. Fauna beheer eenheid (FBE) Fryslân	45
42. Energiecoöperatie Fryske Flinter	50
43. Energiecoöperatie Fols gare	51
44. De werkgroep Zonnepark vliegbasis van de dorpen Marsum, Ingelum, Jelsum en Koarnjum	52
45. Particulier	53
46. Boksum Energiek	53
47. Grieneko (Energiecoöperatie)	54
48. Dorp Centraal Energiecoöperatie Lemsterland	55
49. Kooperaasje GEKE	56
50. Coöperatie Duurzaam Koudum	57
51. Dokkumer vlaggententrale	58
52. Enerzjy Kooperaasje Garyp	58
53. Energie Blessum	60
54. Particulier	60
55. RWE	61
56. Gemeente Weststellingwerf	63
57. Eneco	64
58. Particulier	64
59. Doarpskoöperaasje Enerzjyk Eastermar	65
60. Noardlike Fryske Wâlden	66
61. Gemeente Smallingerland	67
62. Coöperatie Pingjum U.A.	70
63. Altis B.V. namens ondernemers Súdwest-Fryslân	70
64. Enerzjy Koöperaasje Aldeboarn	71
65. Energie Coöperatie Gaasterland (ECG)	72
66. Gemeente Leeuwarden	73
67. Freonen fan Fossylfrij Fryslân	76
68. Energie Coöperatie Doniawesttal	77
69. NoordenWind	78
70. Groepen Friesland	79

71. Energiecoöperatie De Eendracht	79
72. Gemeente Súdwest Fryslân	80
73. Energiecoöperaties Duurzaam Woudsend.	83
74. Enerzjy Kooperaasje 't Haske	83
75. Klimaatfonds NL Participaties BV	85
76. Friese Milieu Federatie (FMF)	88
77. Vereniging Windturbine-eigenaren Friesland (VWF)	89
78. Particulier	90
79. Dam Beton	90
80. Particulier	91
81. Werkgroep Duurzaam Haule / Vereniging Plaatselijk Belang 'Helpt Elkander'	91
82. Amelander Energiecoöperatie	92
83. Ús Koöperaasje	93
84. Gemeente Opsterland	94
85. Gemeente Noard-East Fryslân	96
86. Gemeente Dantumadiel	97
87. Sociaal Ontwikkelbedrijf Dokwurk	99
88. VVD-fractie Waadhoeke	99
89. Noord Nederlandse Draadindustrie (NNDI) BV	99

Inleiding

Het college van Gedeputeerde Staten heeft op 19 maart 2024 het ontwerp van de eerste wijzigingsverordening van de Omgevingsverordening vastgesteld. Het ontwerp is ter inzage gelegd van 2 april tot 13 mei 2024. De wijzigingen hebben betrekking op ontgrondingen, vrijstelling vergunningplicht flora- en fauna-activiteit (vrijstelling verjagen ganzen) en de opstelling voor windturbines en zonne-energie.

Er zijn 89 zienswijzen ontvangen. In het overzicht zijn de zienswijzen geordend op indiener met daarbij de gemaakte opmerkingen. Het college van Gedeputeerde Staten heeft per opmerking een reactie geformuleerd met bijbehorende conclusie met daarbij aangegeven of de zienswijze tot aanpassingen heeft geleid. De reactienota gaat alleen in op verzoeken die betrekking hebben op de voorgestelde wijzigingen, zoals opgenomen in het ontwerp wijzigingsverordening. Zienswijzen met betrekking tot andere artikelen en overige vragen worden niet in de reactienota behandeld. Omdat veel zienswijzen dezelfde strekking bevatten, is voor de consistentie, daar waar mogelijk, dezelfde reactie geformuleerd.

Koppeling aan lopende trajecten: Energievisie en Provinciale Omgevingsvisie (POVI)

De aanleiding voor dit wijzigingstraject op het onderdeel Duurzame Energie is het bestuursakkoord *'Oparbeidzje foar Fryslân 2023-2027'*. Bij het formuleren van de reacties is het coalitieakkoord als uitgangspunt genomen. Tegelijkertijd werken we met verschillende partijen aan de Energievisie. Deze wordt eind 2024 vastgesteld. De concept Energievisie beschrijft hoe we kunnen toewerken naar een schoon, toekomstbestendig en rechtvaardig energiesysteem in 2030-2050. De ambitie is om in 2050 evenveel duurzame energie op te wekken als dat er gebruikt wordt. Ook ná energiebesparing moet er zo goed mogelijk gebruik gemaakt worden van de potentie van Friese duurzame energiebronnen.

Een schoon, toekomstbestendig en rechtvaardig energiesysteem heeft impact op de ruimte in Fryslân. Ook andere opgaves in Fryslân hebben ruimte nodig (denk aan wonen, landbouw, natuur, economie, infrastructuur). De ruimtelijke consequenties en integrale afwegingen worden geborgd in plannen als omgevingsvisie en omgevingsplannen. Provinciale Staten werken in 2025 aan de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) waar de Energievisie als bouwsteen wordt meegenomen. De ruimtevraag voor onder andere de energietransitie wordt hierin geagendeerd. Via deze route kunnen de nodige beleidskeuzes op het gebied van ruimte voor nieuwe opwek integraal en zorgvuldig worden afgewogen in de POVI.

Er zijn meerdere zienswijzen ingediend met de vraag voor meer ruimte voor lokale windenergie, of over de verruiming van de verschillende windconcepten (erfmolens, dorpsmolens, wind bij bedrijventerreinen). De Energievisie geeft aanleiding om naar alle vormen van duurzame energie te kijken. Het traject van de Provinciale Omgevingsvisie geeft de mogelijkheid om een brede afweging te maken met betrekking tot de vraag welke energie-concepten we in Fryslân willen toestaan. De mogelijkheden voor windenergie worden hierin ook meegenomen. Het komende jaar werken we dus aan de voorbereidende trajecten om hierin een zorgvuldige bestuurlijke keuze in te maken. Daarmee zorgen we voor regie op het energiesysteem, waarbij stapsgewijs gewerkt wordt naar het energiesysteem van de toekomst.

Reacties op Zienswijzen

1. Nederlandse Akkerbouw Vakbond (NAV)

Thema: Hoofdstuk 4 Milieu, Bodem en Ontgrondingen, Hoofdstuk 6 Duurzame Energie

	Kern van de zienswijze
1.1	Artikel 4.1 Uitzondering op verbod van ontgrondingen De uitzonderingsregel voor ontgrondingen was gesteld op een limiet van 10.000 m³, hetgeen bevestigd is in de nieuwe artikelen 4.1, lid 1.f en 4.2, lid 2a. Het is dus vreemd om in voornoemd artikel 4.1 wel tot een inperking van de vrijstelling tot 1.000m³ te komen. Voort is de vergunningverlening in de Omgevingswet veelal ondergebracht bij de gemeente c.q. het waterschap ten behoeve van cultuurtechnische ingrepen of bouwactiviteiten. Dit is een inperking van de vrijstelling van een ontgrondingenvergunning toch echt overbodig en een voorbeeld van ongewenste stapeling van regelgeving.
1.2	Artikel 6.1 - Nieuwe Windturbines NAV pleit er daarom voor om in principe de ashoogte te mogen verhogen per locatie, maar om daarbij niet boven de huidige gesommeerde lengten uit te komen. Een maximale as-hoogte van 30 m in te stellen voor erfmolens, waarbij naast deze molen nog één molen met een as-hoogte van 15 m geplaatst zou kunnen worden. Door de nokhoogte van agrarische gebouwen neemt het energieopwekkingsrendement zowel qua investering als qua bijdrage aan de energietransitie sterk af bij een lagere as-hoogte.
1.3	Artikelen 6.1.3.c; 6.1.4.e; 6.1.5.d; 6.2.2 maximumtermijn 25 jaar Geen maximumtermijn van 25 jaar instellen, maar een veiligheidscheck. Deze vergunningsduur voor een molen is naar de mening van de NAV willekeurig gekozen en is veelal niet in overeenstemming met de technische levensduur
1.4	Artikel 6.6 Zonne-energie Geen verruiming zon op landbouwgronden. Dit is in strijd met het Afwegingskader Functieverandering Landbouwgrond en 'Water en Bodem sturend'. Voorstel om vigerende beperkingen voor de aanleg van zonnepanelen op gebouwen (waaronder beschermde dorps- en stadsgezichten) op te heffen.
	Reactie
1.1	Artikel 4.1 Uitzondering op verbod van ontgrondingen Veel activiteiten, zoals bouwactiviteiten en de aanleg van watergangen, vallen nog steeds onder de vergunning-vrije gevallen die in het Besluit activiteiten leefomgeving zijn aangewezen. Of de activiteit is in de Omgevingsverordening aangewezen als vergunning-vrij geval. Daarvoor geldt dus nog steeds geen vergunningplicht. Voor ontgrondingen die niet onder de vergunning-vrije gevallen vallen geldt dat daarvoor een beoordeling gewenst is. Voor ontgrondingen geldt een eigen afwegingskader en van stapeling met gemeentelijke regelgeving is naar onze mening dat ook geen sprake.
1.2	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
1.3	Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van

duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.

1.4

De vigerende beperkingen voor de aanleg van zonnepanelen op gebouwen (zoals beschermde zon- en stadsgezichten) is de bevoegdheid van de gemeentes en het Rijk.

De voorkeursvolgorde zon is geïntroduceerd om het ruimtebeslag om landbouwgronden te beperken. Uitgangspunt is geen zon op landbouwgronden. In de twee uitzonderingen die zijn opgenomen zijn er strenge voorwaarden aan de locatiekeuze verbonden. Verder kan ten opzichte van deze zienswijze het volgende worden opgemerkt. Op grond van de Omgevingsverordening kunnen gemeenten slechts een tijdelijke vergunning verlenen voor de zonneparken. De onderliggende functie (agrarische gronden), verandert hiermee in principe niet. Voor het wijzigen van deze onderliggende functie zal de gemeente een omgevingsplan-procedure moeten doorlopen, waarin ook de provincie een rol heeft.

Conclusie

De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

2. Coöperatieve vereniging Mei-inoar Grien U.A.

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolen

2.1

Kern van de zienswijze

In onze visie wordt energie duurzaam en lokaal opgewekt en tegen een eerlijke (kost)prijs geleverd aan huishoudens. Er is meer windenergie nodig.

2.2

Opnieuw definiëren van het begrip 'dorpsmolen' en daarmee ook het limitatieve karakter (16 dorpsmolens) van de bestaande lijst los te laten.

2.3

Verzoek is om ruimte te bieden voor meer nieuwe dorpsmolens wanneer er vanuit het dorp voldoende draagvlak voor is. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een pilot van 10 nieuwe dorpsmolens.

2.4

Ruimte bieden om bestaande windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Wanneer bijvoorbeeld een bestaande turbine wordt overgenomen door een energiecoöperatie en daarna voldoet aan dezelfde eisen als de dorpsmolens uit de huidige lijst, zien wij geen rechtvaardiging voor het verschil in behandeling. Hiermee worden bestaande locaties, netinfrastructuur gebruikt, behouden we de windstroom, en sluiten we aan bij logische momenten van vervanging.

2.1

Reactie

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

2.2-
2.4

Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïncalculiseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

3. Particulier

3.1

Thema: Hoofdstuk 5 Natuur

Kern van de zienswijze

De zienswijze is ingediend naar aanleiding van artikel 5.31 en de bijbehorende bijlage 5.5 van de Omgevingsverordening.

In dit artikel is bepaald dat aanvullend aan de bepalingen uit het Besluit activiteiten leefomgeving een geweer mag worden gebruikt om de diersoorten die in bijlage 5.5 zijn genoemd te bestrijden.

3.1

Reactie

Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 5.31 en de bijbehorende bijlage 5.5 zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

4. Particulier

4.1

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Erfmolen

Kern van de zienswijze

Het verzoek om erfmolens ook toe te staan bij groenbedrijven, zoals een tuincentrum, met een vergelijkbare agrarische uitstraling. Het bestemmingsplan wordt gemaakt voor het beeld van de omgeving.

4.1

Reactie

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

5. Kooperaesje Meiinoar Grien Jellum-Bears

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Dorpsmolens

5.1

Kern van de zienswijze

Het verzoek om dorpsmolens te mogen realiseren zoals het concept van Us Freon. De locatie kan landschappelijk ingepast worden en mogelijk onderdeel worden van een energiegemeenschap.

5.1

Reactie

Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

6. Voetbalvereniging QVC

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Erfmolens

6.1

Kern van de zienswijze

Uitbreiding definitie recreatieve voorzieningen met sportclubs in het buitengebied voor de mogelijkheid van het plaatsen van een erfmolen met een as-hoogte van 15 meter. Daardoor wordt netcongestie verminderd, wordt er een bijdrage geleverd aan duurzaamheid, vormt het een alternatief verdienmodel buiten de zomerperiode en de kostenbesparing draagt bij aan toegankelijkheid van sport voor de Mienskip.

6.1

Reactie

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

7. Ekwadraat namens collectief in Hallum¹

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie
7.1	Kern van de zienswijze Verzoek voor een ontheffingsmogelijkheid van Hallum in de omgevingsverordening, om het College van Gedeputeerde Staten de mogelijkheid te bieden om (onder voorwaarden) ontheffing te verlenen van de regels voor windturbines en zonnevelden. Dit vanwege de unieke situatie in Hallum waar de hoge energiebehoefte en leefbaarheid (werkgelegenheid) van Hallum onder druk staan. De realisatie van een Smart Energy Hub kan de oplossing hiervoor bieden.
7.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.
	¹ Hellema Hallum B.V., Oreeel Hallum B.V., Van Der Meulen Hallum B.V., Helwa Wafelbakkerij B.V., Internationaal Transportbedrijf De Vries en Zn. B.V., Doniaweg 2.1 B.V., Vereniging Doarpsbelang Hallum, Vereniging Hallumer Ondernemersclub (H.O.C.)

8. LTO Noord

	Thema: Hoofdstuk 4 Milieu, Bodem, Ontgrondingen, Hoofdstuk 5 Natuur, Hoofdstuk 6 Duurzame Energie
8.1	Kern van de zienswijze Ontgrondingen - Artikel 4.1Lid 1a, sub 2 Hier wordt (onze interpretatie) bepaald dat niet 10.000 m³ maar 1.000 m³ ontgraven grond bij ontgrondingen, voortaan de bovengrens is om dit vergunning vrij te doen. De impact van deze keuze is volgens ons best groot. Immers, in veel meer situaties dan nu, zal ook voor agrarische cultuurtechnische verbeteringswerken een vergunningplicht gelden. We willen hierom ervoor pleiten deze grens op 10.000m³ te laten.
8.2	Bestrijding Artikel 5.21 Bijlage 5.2 De zienswijze is ingediend naar aanleiding van artikel 5.21 en de bijbehorende bijlage 5.2 van de Omgevingsverordening. In de zienswijze wordt gesteld dat de Roek ten onrechte uit artikel 5.2 is verwijderd.
8.3	Artikel 5.24, lid 2 De zienswijze is ingediend naar aanleiding van artikel 5.24, lid 2. In de zienswijze wordt naar voren gebracht dat in het licht van de implementatie van de afspraken gemaakt in de discussie over het nieuwe ganzenbeleid hier een nuance op zou kunnen gaan gelden. Artikel 5.24, lid 6, sub d

8.4	In de zienswijze wordt naar voren gebracht dat de huidige formulering van dit onderdeel van lid 6 van artikel 5.24 niet klopt. Artikel 5.24, lid 13 en de bijbehorende toelichting In de zienswijze wordt naar voren gebracht dat onduidelijk is wat precies met een verjaagactie wordt bedoeld. Als de uitleg zo is dat elke keer als de wildbeheerder het veld ingaat hij slechts vier ganzen mag schieten dan betekent dit een ernstige beperking van de effectiviteit van schadebestrijding. Dit is onaanvaardbaar. In de toelichting wordt aangegeven dat afgestapt wordt van de benadering met een maximaal aantal te schieten ganzen per seizoen. Dit wordt toegejuicht. De vaststelling van de nieuwe gunstige referentiepopulatie moet op transparante wijze en met inbreng van de Fries praktijk (grondgebruikers en wildbeheerders) tot stand komen.
8.6	Duurzame Energie Kijk of in meer besloten gebieden, of in pilots, beter gewerkt kan worden met erfmolens die een as-hoogte van maximaal 25 meter hebben. Rendement neemt landinwaarts af.
8.7	Verzoek is om artikel 6.5 lid 1 onder f te verruimen naar: het plaatsen van opstellingen voor zonnepanelen is in de natuurgebieden (NNN of natuur buiten NNN) is mogelijk tenzij het conflicteert met de natuurdoelen die hierop van toepassing zijn.
8.8	Vraag is welke ruimte er is om op grond van de technische levensduur van een molen, de molen eerder of later dan de ommekomst van die 25 jaar te vervangen? Wat is de werkwijze is indien de molen eerder wordt vervangen en er een nieuwe molen, binnen de bestaande vergunning op of bij het erf (bouwperceel), wordt geplaatst?
8.1	Reactie Artikel 4.1Lid 1a, sub 2 In de huidige Omgevingsverordening zijn voor ontgrondingen voor de aanleg van een waterput, reservoir, bassin, vijver, poel of daarmee vergelijkbare voorziening vrijgesteld van de vergunningplicht, voor zover niet meer dan 10.000 m³ wordt afgegraven. In de praktijk kunnen dit omvangrijke ontgrondingen zijn, met bijvoorbeeld veel grondverzet tot gevolg. Er vanuit gaande dat per kipper 25m³ tot 50 m³ grond wordt vervoerd, betekent dit dat ontgrondingen met 200 tot 400 vervoersbewegingen niet onder de vergunningplicht vallen. Voor de praktijk is dit onwenselijk, daarom wordt de vrijstelling beperkt tot 1.000m³. Daarmee wordt ook aangesloten bij de vrijstelling in het BAL. Voor agrarische cultuurtechnische verbeteringswerken vallen niet onder de uitzondering, dat wil zeggen dat daarvoor geen vergunningplicht geldt, de regeldruk zal daarom door deze voorgestelde wijziging van de Omgevingsverordening voor deze activiteit niet toenemen.
8.2	Artikel 5.21 Bijlage 5.2 Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. In deze wijzigingsverordening is met betrekking tot artikel 5.21 alleen opgenomen dat het zevende lid vervalt. Dit lid is overbodig omdat dit al voldoende in hogere regelgeving is bepaald. De zienswijze ziet op het eerste lid van artikel 5.21 en de daarbij horende bijlage 5.2. Deze zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend. Artikel 5.24, lid 2

8.3	Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. In deze wijzigingsverordening is met betrekking tot artikel 5.24 geen voorstel opgenomen om de grens van 150 meter aan te passen. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend. Over de zienswijzen wordt nog het volgende opgemerkt. Tijdens het debat over het ganzenbeleid op 20 maart 2024 is een motie aangenomen met de titel “kiezen voor regie”, één van de onderdelen van deze motie is “grens is grens”. Om invulling te geven aan dit onderdeel van de motie wordt een aanpassing van de begrenzing van de ganzenfoerageergebieden voorbereid. De gebieden moeten zodanig worden aangewezen dat er geen witte vlekken en rafelranden meer zijn. Dit wordt met een aparte wijzigingsverordening voorbereid. Deze wijziging valt onder het Delegatiebesluit en kan door ons college worden uitgevoerd.
8.4	Artikel 5.24, lid 6, sub d Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. In deze wijzigingsverordening is met betrekking tot artikel 5.24, lid 6, sub d geen voorstel tot wijziging gedaan. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend. De opmerking is echter wel terecht en daarom wordt de formulering van het artikel aangepast.
8.5	Artikel 5.24, lid 13 en de bijbehorende toelichting Een verjaagactie eindigt op het moment dat de ganzen zijn verjaagd en dus van het perceel zijn vertrokken. Op het moment dat de ganzen terugkeren op het terrein vangt een nieuwe verjaagactie aan. Per verjaagactie mogen maximaal 4 ganzen worden geschoten per geweerhouder. In de toelichting bij artikel 5.24 hebben we een uitleg over wat moet worden verstaan onder een verjaagactie toegevoegd.
8.6	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
8.7	Artikel 6.5 lid 1 onder f gaat over multifunctioneel ruimtegebruik, waarbij energie-opwek alleen wordt toegestaan vanwege het energieverbruik voor het fysieke beheer en onderhoud van een natuurgebied. Uw voorstel om zonne-energie opstellingen in natuurgebieden toe te staan, tenzij het conflicteert met de natuurdoelen die hierop van toepassing zijn, is tegenstrijdig met artikel 6.6 lid 2 onder f. Onder dit artikel is een locatie voor zonne-energie niet toegestaan in NNN of natuur buiten NNN.
8.8	Wat ten aanzien van deze zienswijze kan worden opgemerkt. Voor de toepassing van de regels omschreven in hoofdstuk 6 – Duurzame Energie, gaan we een handreiking duurzame opwek opstellen.
	Conclusie De formulering van artikel 5.24, lid 6 onder d wordt aangepast. De overige zienswijzen leiden niet tot aanpassing van de voorstellen.

9. EAZ Wind

	Thema: Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen, Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Erfmolens
	Kern van de zienswijze
9.1	Buiten de gestelde kaders zijn er meer bedrijven die willen verduurzamen. Het zou ook voor andere mogelijk moeten worden om te voorzien in hun eigen energiebehoefte door realisatie van een windmolen, ook op de bedrijventerreinen. Bijvoorbeeld op basis van geschikte locatie en een extra beoordelingskader.
9.2	Verzoek voor een duidelijk criterium van een agrarisch hulpbedrijf landelijk gebied.
9.3	Duidelijk omschreven criterium ontbreekt ook voor de definitie van een kleinschalige recreatieve voorziening.
9.4	Oproep om als provincie de gemeentes te stimuleren om zo spoedig mogelijk de beleidsregels n.a.v. deze wijziging te actualiseren.
	Reactie
9.1	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
9.2	De begripsbepaling voor agrarisch hulpbedrijf landelijk gebied wordt gedeeltelijk aangepast op basis van een andere zienswijze. Ten eerste wordt naast beheer en onderhoud ook aanleg opgenomen in de begripsbepaling. Aanleg, beheer en onderhoud liggen in elkaars verlengde en vragen om dezelfde type werkzaamheden. Verder wordt grondverzet toegevoegd aan de activiteiten. De gemeente is verantwoordelijk voor de toepassing van de regels in de omgevingsplannen.
9.3	In hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen is omschreven wat bedoeld wordt met kleinschalige recreatieve voorzieningen. Wij herkennen dat er onduidelijkheid kan ontstaan bij de toepassing van artikel 6.1 lid 3, met name op het begripsbepaling dagrecreatieve inrichting. Om meer duiding te geven aan dit artikel, nemen we een aantal concrete voorbeelden op in de toelichting. Aanpassing van alle definities is gewenst, maar vereist een bredere afweging – wat willen we met recreatie in Fryslân en wat valt er wel/niet onder? Het huidig wijzigingstraject is daar niet geschikt voor.
9.4	De actualisatie van de beleidsregels is de verantwoordelijkheid van de gemeente. Wij zullen de gemeentes informeren over de voorziene wijzigingen en hen oproepen om deze wijzigingen zo snel mogelijk te actualiseren.
	Conclusie
	In de toelichting gaan we voorbeelden opnemen van dag-recreatieve inrichting.

10. Coöperatie Duurzaam Betterwird

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Wind bij bedrijventerreinen
	Kern van de zienswijze
10.1	Toevoegen van bedrijventerrein Betterwird Dokkum als locatie voor max 100m windmolens bij bedrijventerreinen. Dit voor de verduurzaming en

	uitbreidingsmogelijkheden van het bedrijventerrein, dat nu tegen beperking van het elektriciteitsnetwerk aanlopen.
10.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

11. Visser's Fabrik voor speciale transportmiddelen b.v.

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Erfmolens
11.1	Kern van de zienswijze In specifieke gevallen ruimte bieden voor erfmolens / kleine windturbines, wanneer de locatie dit toestaat. Dit vanwege verduurzamingsopgave bij bedrijven.
11.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

12. Stienzer Energykoöperaasje

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Dorpsmolens
12.1	Kern van de zienswijze Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
12.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
12.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners.

	Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
12.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
12.2-12.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

13. Particulier

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Dorpsmolens / erfmolens
13.1	Kern van de zienswijze In verband met de energietransitie toestaan van windmolens gekoppeld aan energie-coöperaties.
13.1	Reactie We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

14. Cumela

	Thema: Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen, Hoofdstuk 4 Milieu, Bodem en Ontgrondingen
--	---

Kern van de zienswijze

- 14.1 Uitbreiding definitie hulpbedrijf landelijk gebied. Suggestie: Een bedrijf dat naar de aard van zijn activiteiten in overwegende mate gebonden is aan het landelijk gebied of waarvan de activiteiten in overwegende mate zijn gericht op het landelijk gebied, waarbij sprake kan zijn van de volgende activiteiten of combinatie van activiteiten: veehandel en/of veetransport, verhuurbedrijven voor landbouwwerktuigen, KI-stations, grootveeklinieken, landbouwmechanisatiebedrijven die niet verkoop als hoofdactiviteit hebben, mestopslag- en mesthandelbedrijven, het houden of verzorgen van dieren, grondverzet, aanleg en beheer van natuurgebieden of landschappelijke waarden, aanleg en onderhoud van openbare groenvoorzieningen, aanleg en onderhoud van oppervlaktewateren, dan wel daarmee vergelijkbare aan het landelijk gebied gerelateerde activiteiten en daarbij behorende activiteiten zoals stalling en onderhoud van materieel en de opslag van grond-, rest-, hulpstoffen en productie en opslag van (duurzame) energie op het bedrijfsterrein.
- 14.2 Geef ruimte voor een circulaire economie en de energietransitie door bij de bedrijfslocaties van hulpbedrijven landelijk gebied voldoende (buiten)opslagmogelijkheden toe te staan en dit expliciet te benoemen in de definitie hulpbedrijf landelijk gebied. Om daarmee de reststromen als potentiële grondstoffen voor nuttige toepassingen te kunnen gebruiken. Wij verzoeken u om bij de bedrijfslocatie van hulpbedrijven landelijk gebied voldoende mogelijkheden te creëren om (duurzame) energie op te wekken en op te slaan op de bedrijfslocaties en dit expliciet te benoemen in de definitie hulpbedrijf landelijk gebied.
- 14.3 Verminder en vereenvoudig regelgeving omtrent ontgrondingen. Wij verzoeken u om aansluiting te zoeken bij het ontgrondingenbeleid van andere provincies en om zoveel als mogelijk activiteiten die als een ontgraving kunnen worden gezien uit te zonderen van een vergunningplicht en meldingsplicht. In ieder geval het regulier landbouwkundig gebruik van gronden, waarbij ook een diepere groundbewerking of het keren van bodemprofielen behoort, alsmede voor diverse graafwerkzaamheden zoals het graven van sloten.
- 14.1 **Reactie**
Begripsbepaling hulpbedrijf landelijk gebied
De door Cumela voorgestelde begripsbepaling kijkt op een aantal onderdelen af van de in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 voorgestelde begripsbepaling. Ten eerste wordt naast beheer en onderhoud voorgesteld om ook aanleg op te nemen in de begripsbepaling. Met dat voorstel kan worden ingestemd. Aanleg, beheer en onderhoud liggen in elkaars verlengde en vragen om dezelfde type werkzaamheden.
Verder wordt voorgesteld om grondverzet toe te voegen aan de activiteiten. Ook met dat voorstel kan worden ingestemd.
Ten slotte wordt voorgesteld om bij die activiteiten behorende nevenactiviteiten in de begripsbepaling op te nemen. Het gaat dan om stalling en onderhoud van materieel en opslag van grond-, rest- en hulpstoffen en productie en opslag van (duurzame) energie op het bedrijfsterrein.
De verruiming van de begripsbepaling is om het mogelijk te maken bedrijven die daadwerkelijk werkzaam zijn in het landelijk gebied meer mogelijkheden te bieden. Het is ongewenst in het landelijk gebied opslagen van diverse stoffen ontstaan. Verder is het ook ongewenst dat in het landelijk gebied activiteiten als stalling en onderhoud van materieel plaats gaat vinden. Productie van energie wordt geregeld in het hoofdstuk over duurzame energie. Voor hulpbedrijven in het landelijk gebied gelden daarvoor dezelfde regels als voor andere bedrijven in het landelijk gebied. Er is geen aanleiding om de definitie op dit punt uit te breiden.

14.2-
14.3

Ontgrondingen

Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Het verzoek in de zienswijze om met het aanwijzen van vergunning-vrije gevallen zoveel mogelijk aan te sluiten bij andere provincies gaat veel verder dan de concrete voorstellen die in de eerste wijzigingsverordening voor ontgrondingen zijn opgenomen.

We willen hierover wel de volgende opmerking maken. In de Omgevingswet is vastgehouden aan de bestaande praktijk dat voor een ontgroning een vergunning vereist is, met uitzondering van aangewezen vergunning-vrije gevallen. Deze vergunning-vrije gevallen zijn aangewezen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Provincies hebben daarbij de bevoegdheid gekregen om van deze vergunning-vrije gevallen af te wijken of om vergunning-vrije gevallen toe te voegen.

Iedere provincie kan zo inspelen op de specifieke situatie die in hun provincie speelt. In Fryslân zijn van oudsher de vergunning-vrije gevallen beperkt tot een diepte van 2 meter onder het oorspronkelijke maaiveld. Voor deze diepte is gekozen vanwege de bescherming van het grondwater en de afstemming met de regelgeving op het gebied van grondwaterbeschermingsgebieden. In Fryslân liggen de afdekkende keileemlagen relatief dicht aan de oppervlakte. Het doorgraven van de keileemlaag kan nadelige hydrologische effecten met zich meebrengen. Dat is de reden dat bij het bepalen van de vergunning-vrije gevallen bij de vaststelling van de Omgevingsverordening Fryslân 2022 in september 2022 is gekozen om deze te beperken tot 2 meter beneden het oorspronkelijke maaiveld. Voor dit onderdeel van de Omgevingsverordening ligt geen wijzigingsvoorstel voor en naar aanleiding hiervan kan dan ook geen zienswijze worden ingediend.

Met betrekking tot het beperken van de vergunning-vrije gevallen tot een hoeveelheid af te graven materiaal van niet meer dan 1.000m³ merken wij het volgende op. Bij de wijziging van 10.000 naar 1.000 m³ (artikel 4.1, lid 1a, sub 2), gaat het enkel om ontgrondingen ten behoeve van de aanleg van waterput, reservoir, bassin, vijver, poel of daarmee vergelijkbare voorziening. De meeste andere provincies wijken met hun regels niet af van de regels uit het Besluit activiteiten leefomgeving. Dat wil zeggen dat deze provincies geen vergunning-vrije gevallen in hun Omgevingsverordening hebben opgenomen. De provincie Fryslân is dus juist een uitzondering. Wij zijn bij nader inzien van mening dat de vrijstelling te ruim is vastgesteld en dat het wenselijk is deze te beperken. In de praktijk kunnen ontgrondingen waarbij tot 10.000m³ materiaal worden ontgraven omvangrijk zijn, met bijvoorbeeld veel grondverzet tot gevolg. Er vanuit gaande dat per kipper 25m³ tot 50 m³ grond wordt vervoerd, betekent dit dat ontgrondingen met 200 tot 400 vervoersbewegingen niet onder de vergunningplicht vallen. Voor de praktijk is dit onwenselijk, daarom wordt de vrijstelling beperkt tot 1.000m³. Daarmee wordt ook aangesloten bij de vrijstelling in het BAL.

De vrijstelling van de vergunningplicht voor het ontmantelen van depots is ten opzichte van de landelijke regels juist uitgebreid. Verder is de meldplicht voor ontgrondingen nu ook gekoppeld aan de vrijstellingen die in het Besluit activiteiten leefomgeving zijn geregeld en niet alleen aan de vrijstellingen in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt de werkwijze zoals die tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 hersteld. Dit was een ommissie in de huidige Omgevingsverordening.

Conclusie

Definitie hulpbedrijf landelijk gebied

In de definitie wordt ook aanleg opgenomen en verder wordt aan de activiteiten grondverzet toegevoegd.

15. Wijnjewoude Energie Neutraal (WEN)

Thema: Hoofdstuk 6 - Duurzame Energie

Kern van de zienswijze:

15.1 Geef ruimte om windenergie te ontwikkelen. Geef in het bijzonder ruimte aan dorpen om windenergie te realiseren in de vorm van dorpsmolens.

15.2 Geef ruimte voor nieuwe dorpsmolens. De huidige regeling voor dorpsmolens is gelimiteerd tot slechts 16 dorpsmolens. Wij vragen het limitatieve karakter van de bestaande lijst los te laten en ruimte te bieden voor meer nieuwe dorpsmolens. Het voorstel is een pilot van bijvoorbeeld 10 nieuwe dorpsmolens.

15.3 De huidige voorwaarde dat 'de opbrengsten van deze dorpsmolens volledig ten goede komen aan de lokale gemeenschap' is passend bij onze doelstellingen. Geef ruimte om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Er is geen rechtvaardiging voor het verschil in behandeling tussen een bestaande windmolen en de dorpsmolens in de huidige lijst.

15.4 Wij zien graag aansluitend op artikel 6.1 lid 3 een extra afwijkingsmogelijkheid ontstaan voor 'smart grids'. Bij deze categorie bedrijven kan het wenselijk zijn om via een smart grid meer dan drie kleine turbines toe te staan die energie leveren aan de omgeving, hoger dan de eigen behoefte.

Wij hopen op meer mogelijkheden voor smart grids in de omgevingsverordening via een ontheffing of afwijkingsbevoegdheid. Op dit moment zien wij smart grids ontstaan waar voorzien in eigen opwek niet mogelijk is (meer windturbines nodig). Ruimte hiervoor kan via een participatietraject worden geboden, zoals u deze biedt voor solitaire windturbines in artikel 6.1 lid 4 onder c participatie omgeving.

15.5 In artikel 6.1 lid 4 biedt u ruimte voor nieuwe solitaire turbines in vier plaatsen. Wat is de keuze voor deze plaatsen geweest en sluit u daarmee niet op voorhand uit dat er mogelijk draagvlak is voor een hoge solitaire turbine? Is deze keuze gemaakt op basis van benodigde energiebehoefte van bepaalde functies?

Reactie

15.1-15.3 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

15.4-15.5 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de

uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. De uitbreiding op windenergie voor Smart-Grids of hogere solitaire turbines, al dan niet op andere locaties, is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

16. College van B&W gemeente Ooststellingwerf

Thema: Hoofdstuk 6 – Duurzame Energie

Kern van de zienswijze:

- 16.1 Houdt in de wijzigingsverordening ruimte voor de benodigde transitie naar duurzame energie. Onze ambitie voor duurzame energie kan niet gerealiseerd worden zonder zon- en windenergie. Duurzame energie oplossingen vragen om maatwerk, flexibiliteit en lokaal draagvlak.
- 16.2 Uw onderbouwing voor de maximale periode van 25 jaar gaat momenteel uit van onbekende toekomstige ontwikkelingen. Kan dit niet beter aan de levensduur worden gekoppeld? Wij verzoeken u om de maximum termijn van 25 jaar voor zon en wind te heroverwegen en niet op te nemen in de wijzigingsverordening.
- 16.3 Het aanscherpen van de regels voor windturbines en zoneparken beperkt het lokale dialoog over innovatie. Stimuleren van innovatie kan effectiever via subsidies.
- 16.4 Maatwerk en vooroverleg met de provincie Fryslân zorgt voor het beschermen van de impact op het Friese landschap. Een aanscherping van de regels is volgens ons niet nodig.
- 16.5 In artikel 6.1 vierde lid wordt ruimte geboden voor solitaire windturbines in vier plaatsen. Waarom deze plaatsen en sluit u daarmee niet op voorhand uit dat er mogelijk draagvlak is voor een hogere solitaire turbine?
- 16.6 Ook willen wij opmerken dat op meerdere plekken in de toelichting niet alles overeenkomt met de regels, dan wel dubbelop is benoemd. Eén voorbeeld is de 50% norm die in de toelichting niet is gewijzigd naar 60%.
- 16.7 Is de verhoging van 50% naar 60% in artikel 6.1 lid 4 niet te strikt? Kan dit niet beter aansluiten op het percentage van 50% uit de Friese Energievisie in wording. 60% is hoger dan in het klimaatakkoord en er is geen mogelijkheid om hiervan af te wijken. Wij wensen hierin meer ruimte te krijgen voor de eigen afwegingsruimte. Het hogere aandeel kan leiden tot ongewenste uitkomsten: kansenongelijkheid, energiearmoede, minder investeringen.
- 16.8 Graag zien wij meer mogelijkheden ontstaan voor Smart Grids ontstaan in de omgevingsverordening. Welke definitie wordt gehanteerd van 'woon- of werkuitbreidingen' zoals in artikel 6.6 lid 2 onder c? Wordt hier een Smart Grid onder verstaan?

Reactie

- 16.1 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

16.2	Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
16.3- 16.4	Het stimuleren van innovatie kan door middel van verschillende instrumenten, waaronder bestaande regelingen vanuit het Rijk, provincie of gemeente. Tegelijkertijd willen we dat duurzame opwek voor en door Fryslân op een verantwoorde manier gebeurt, waaronder rekening houdend met het landschap. Dit betekent regie houden op hoeveel, waar en op welke manier duurzame opwek tot stand komt. De ruimtelijke inpassing (hoe) is middels overleg, zoals <i>omgevingstafel</i> al in de huidige regels gewaarborgd. In overeenstemming met de Omgevingskwaliteiten benoemd in hoofdstuk 2.
16.5	<i>Zie antwoord bij 16.1.</i>
16.6- 16.7	Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling). Voor een heldere beschrijving van de toepassing van lokaal eigendom passen we de toelichting aan en worden tegenstrijdigheden aangepast.
16.8	Voor het antwoord op meer ruimte voor concept van Smart-Grids willen wij verwijzen naar het antwoord geformuleerd bij 16.1. Smart Grids vallen niet onder woon- en werkkuitbreidingen zoals benoemd bij artikel 6.6 lid 2 onder c.
Conclusie De toelichting op lokaal eigendom voor duurzame energie wordt aangepast. De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.	

17. Gemeente Tytsjerksteradiel

Thema: Meerdere	
17.1	Kern van de zienswijze: Flora en fauna Aan artikel 2.20, lid 2 moet worden toegevoegd dat gebruiksgerichte paardenhouderijen kunnen worden toegestaan op bestaande agrarische bedrijfspercelen mits wordt voldaan aan de eisen van een evenwichtige toedeling van functies.
17.2	Artikel 2.42, lid a moet worden gewijzigd. Ontwikkeling in NNN-gebied is mogelijk wanneer dat niet leidt tot verstoring van het doel van de NNN, namelijk het borgen van de uitwisseling van soorten en dat in geval van verstoring medewerking mogelijk is

wanneer er sprake is van een openbaar belang waarvoor geen reële alternatieven aanwezig zijn.

- 17.3 Ontgronding
Wat is de toelichting bij de wijziging van artikel 4.1 van de Omgevingsverordening waarbij de hoeveelheid wordt teruggebracht van 10.000 M3 naar 1.000 M3.
- 17.4 Duurzame Energie
In artikel 6.1 zou de mogelijkheid moeten worden opgenomen om op bedrijventerreinen windturbine(s) toe te staan, ten behoeve van het opwekken van energie voor de daar aanwezige bedrijven, zodat gemeenten de mogelijkheid hebben om op basis van een eigen lokale afweging hieraan mee te werken. Of het uitbreiden van deze regeling voor 'energiehub-koppelkansen'/energieknooppunten.
- 17.5 Ruimte bieden voor nieuwe dorpsmolens.
- 17.6 Uitbreiding erfmolens voor andere bedrijfsactiviteiten in het landelijk gebied.
- 17.7 Graag zien we dat die maximale omvang bij de kern wordt losgelaten en dat de maximale omvang enkel wordt afgestemd op de daadwerkelijke behoefte van de kernen en de eigen lokale belangenafweging.
- 17.8 Verlenging instandhoudingstermijn op 30 jaar vanwege de economische haalbaarheid, duurzaamheid en techniek, omdat deze termijn aansluit bij de in de praktijk gebruikte instandhoudingstermijn.
- 17.9 Er zou een extra trede aan de zonneladder moeten worden toegevoegd ten behoeve van locaties in het landelijk gebied, nabij energieknooppunten. Zodat opstellingen voor zonne-energie geen negatieve invloed heeft op het energiesysteem.
- 17.10 Wat betekent verhogen van lokaal eigendom, wat is de toegevoegde waarde? Dit is in praktijk lastig, dit kan kleinere projecten en meer versnippering teweegbrengen. Verzoek om gesprek.

Reactie

- 17.1-17.2 Flora en Fauna
Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. De artikelen 2.20 en 2.42 zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend.
- 17.3 Ontgronding
In de zienswijze wordt ten onrechte de suggestie gewekt dat bij de aanpassing van artikel 4.1 geen toelichting is gegeven. Bij de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 is een artikelsgewijze toelichting gevoegd waarin wordt ingegaan op de verschillende wijzigingen. Voor het onderdeel ontgrondingen is daarin het volgende opgenomen.
In de huidige Omgevingsverordening zijn ontgrondingen voor de aanleg van een waterput, reservoir, bassin, vijver, poel of daarmee vergelijkbare voorziening vrijgesteld van vergunningplicht voor zover niet meer dan 10.000 m³ wordt afgegraven. In de praktijk kunnen dit omvangrijke ontgrondingen zijn, met bijvoorbeeld veel grondverzet tot gevolg. Ervan uitgaande dat per kipper 25 m³ tot 50 m³ grond wordt vervoerd, betekent dit dat ontgrondingen met 200 tot 400 vervoersbewegingen zijn vrijgesteld van de vergunningplicht. Voor de praktijk is het wenselijk deze vrijstelling te beperken tot 1.000

m³ waarbij wordt aangesloten bij de vrijstelling in het Bal. De afwijking op de toegestane diepte blijft ongewijzigd.

Beperking vrijstelling ontgronding bij bouwwerken (artikel 4.1, eerste lid, sub f)

Onder de ontgrondingenverordening waren ontgrondingen voor het aanleggen van ondergrondse delen voor bovengrondse bouwwerken vrijgesteld van vergunningplicht tot een maximum van 10.000 m³. In het Bal is een soortgelijke vrijstelling terug te vinden in onderdeel f van artikel 16.7 Bal. Deze vrijstelling is echter niet beperkt. Hierdoor zijn alle ontgrondingen die worden uitgevoerd aan bouwwerken vrijgesteld, ongeacht de omvang. Het is wenselijk deze vrijstelling te beperken tot de hoeveelheid die gold in de oude Ontgrondingenverordening. Hierdoor behoudt het bevoegd gezag de mogelijkheid om bij grootschalige bodemingrepen die plaatsvinden bij het aanleggen, in stand houden of slopen van bouwwerken, de effecten van de ontgronding te kunnen beoordelen.

Ontmantelen depots (artikel 4.1, tweede lid)

De wetgever heeft in het Besluit activiteiten leefomgeving deze vrijstelling niet opgenomen (was dat wel voornemens in onderdeel k van artikel 16.7 Bal). De reden hiervoor is gelegen in het feit dat vanuit de algemene regels die gelden voor het opslaan van grond of baggerspecie is bepaald, dat de opslag van depots niet langer dan drie jaar mag duren. Na die drie jaar moeten depots zijn ontmanteld en is volgens de wetgever deze vrijstelling overbodig. In de praktijk is dit niet altijd het geval en is het mogelijk dat de opslag van een depot in werkelijkheid langer dan drie jaar voortduurt. In die gevallen zal vanuit handhaving op de algemene regels bij het tijdelijk opslaan van grond of baggerspecie, geëist worden dat het op dat moment illegale depot wordt ontmanteld. Echter kan een depot op dat moment een bodemfunctie hebben gekregen of onderdeel zijn geworden van het landschap. Ontmantelen van het depot houdt in die gevallen een ontgronding in, waarvoor eerst een vergunning moet worden verleend. Om te voorkomen dat deze vergunningplicht de handhaving op de algemene regels elders in het Bal frustreert, is er voor gekozen om het ontmantelen van depots in ieder geval voor een periode van maximaal vijf jaar vrij te stellen.

Beperking van vrijstellingen die een primaire ontgronding inhouden (artikel 4.1, derde lid)

Onder de ontgrondingenverordening waren ontgrondingen die bedoeld zijn voor het winnen van delfstoffen uitgezonderd van de vrijstellingen. De zogenoemde primaire ontgrondingen waren daarmee altijd vergunningplichtig. Onder de Omgevingswet zou dit niet anders moeten zijn. Om die reden wordt voorgesteld de vrijstellingen genoemd in deze verordening en in artikel 16.7 van het Bal niet te laten gelden voor primaire ontgrondingen.

Meldplicht (artikel 4.1a)

De meldplicht in de huidige Omgevingsverordening is alleen gekoppeld aan de vrijstellingen in de verordening. Wenselijk is om ook aan de vrijstellingen die in het Bal genoemd zijn een meldplicht te koppelen. Veel van de vrijstellingen in het Bal waren ook opgenomen in de oude ontgrondingenverordening, waarvoor tot 1 januari een meldplicht gold. Het is wenselijk deze situatie te herstellen, zodat het bevoegd gezag het zicht behoudt op de kleinere ontgrondingen.

17.4

We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreidingen zijn niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

- 17.5 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.
Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
- 17.6 *Zie antwoord bij 17.4.*
- 17.7 Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden willen toestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip. Hierbij hoort een omvang van een zonnepark die niet groter is dan passend bij de schaal van de kern. Daarnaast moet de zonneladder doorlopen worden en worden afgestemd op de resterende energiebehoefte (voorkeursvolgorde trede 1-4). De maximale omvang onder artikel 6.6 lid 3 onder b en c wordt niet aangepast.
- 17.8 Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
- 17.9 Er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.4, met uitzondering van het tweede lid, is niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er geen zienswijze kan worden ingediend over de tredes van de zonneladder.
- 17.10 Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-) zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom

sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling).

Conclusie

De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast. De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

18. Gemeente Achtkarspelen

Thema: Meerdere

- 18.1** Kern van de zienswijze:
Flora en fauna
Aan artikel 2.20, lid 2 moet worden toegevoegd dat gebruiksgerichte paardenhouderijen kunnen worden toegestaan op bestaande agrarische bedrijfspercelen mits wordt voldaan aan de eisen van een evenwichtige toedeling van functies.
- 18.2** Artikel 2.42, lid a moet worden gewijzigd. Ontwikkeling in NNN-gebied is mogelijk wanneer dat niet leidt tot verstoring van het doel van de NNN, namelijk het borgen van de uitwisseling van soorten en dat in geval van verstoring medewerking mogelijk is wanneer er sprake is van een openbaar belang waarvoor geen reële alternatieven aanwezig zijn.
- 18.3** Ontgronding
Wat is de toelichting bij de wijziging van artikel 4.1 van de Omgevingsverordening waarbij de hoeveelheid wordt teruggebracht van 10.000 M3 naar 1.000 M3.
- 18.4** Verlenging instandhoudingstermijn op 30 jaar vanwege de economische haalbaarheid, duurzaamheid en techniek, omdat deze termijn aansluit bij de in de praktijk gebruikte instandhoudingstermijn.
- 18.5** Er zou een extra trede aan de zonneladder moeten worden toegevoegd ten behoeve van locaties in het landelijk gebied, nabij energieknooppunten. Zodat opstellingen voor zonne-energie geen negatieve invloed heeft op het energiesysteem.
- 18.6** Wat betekent verhogen van lokaal eigendom, wat is de toegevoegde waarde? Dit is in praktijk lastig, dit kan kleinere projecten en meer versnippering teweegbrengen. Verzoek om gesprek.
- 18.1-18.2** Reactie
Flora en Fauna
Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. De artikelen 2.20 en 2.42 zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend.
- 18.3** Ontgronding
In de zienswijze wordt ten onrechte de suggestie gewekt dat bij de aanpassing van artikel 4.1 geen toelichting is gegeven. Bij de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 is een artikelsgewijze toelichting gevoegd waarin wordt ingegaan op de verschillende wijzigingen. Voor het onderdeel ontgrondingen is daarin het volgende opgenomen.

In de huidige Omgevingsverordening zijn ontgrondingen voor de aanleg van een waterput, reservoir, bassin, vijver, poel of daarmee vergelijkbare voorziening vrijgesteld van vergunningplicht voor zover niet meer dan 10.000 m³ wordt afgegraven. In de praktijk kunnen dit omvangrijke ontgrondingen zijn, met bijvoorbeeld veel grondverzet tot gevolg. Ervan uitgaande dat per kipper 25 m³ tot 50 m³ grond wordt vervoerd, betekent dit dat ontgrondingen met 200 tot 400 vervoersbewegingen zijn vrijgesteld van de vergunningplicht. Voor de praktijk is het wenselijk deze vrijstelling te beperken tot 1.000 m³ waarbij wordt aangesloten bij de vrijstelling in het Bal. De afwijking op de toegestane diepte blijft ongewijzigd.

Beperking vrijstelling ontgroning bij bouwwerken (artikel 4.1, eerste lid, sub f)

Onder de ontgrondingenverordening waren ontgrondingen voor het aanleggen van ondergrondse delen voor bovengrondse bouwwerken vrijgesteld van vergunningplicht tot een maximum van 10.000 m³. In het Bal is een soortgelijke vrijstelling terug te vinden in onderdeel f van artikel 16.7 Bal. Deze vrijstelling is echter niet beperkt. Hierdoor zijn alle ontgrondingen die worden uitgevoerd aan bouwwerken vrijgesteld, ongeacht de omvang. Het is wenselijk deze vrijstelling te beperken tot de hoeveelheid die gold in de oude Ontgrondingenverordening. Hierdoor behoudt het bevoegd gezag de mogelijkheid om bij grootschalige bodemingrepen die plaatsvinden bij het aanleggen, in stand houden of slopen van bouwwerken, de effecten van de ontgroning te kunnen beoordelen.

Ontmantelen depots (artikel 4.1, tweede lid)

De wetgever heeft in het Besluit activiteiten leefomgeving deze vrijstelling niet opgenomen (was dat wel voornemens in onderdeel k van artikel 16.7 Bal). De reden hiervoor is gelegen in het feit dat vanuit de algemene regels die gelden voor het opslaan van grond of baggerspecie is bepaald, dat de opslag van depots niet langer dan drie jaar mag duren. Na die drie jaar moeten depots zijn ontmanteld en is volgens de wetgever deze vrijstelling overbodig. In de praktijk is dit niet altijd het geval en is het mogelijk dat de opslag van een depot in werkelijkheid langer dan drie jaar voortduurt. In die gevallen zal vanuit handhaving op de algemene regels bij het tijdelijk opslaan van grond of baggerspecie, geëist worden dat het op dat moment illegale depot wordt ontmanteld. Echter kan een depot op dat moment een bodemfunctie hebben gekregen of onderdeel zijn geworden van het landschap. Ontmantelen van het depot houdt in die gevallen een ontgroning in, waarvoor eerst een vergunning moet worden verleend. Om te voorkomen dat deze vergunningplicht de handhaving op de algemene regels elders in het Bal frustreert, is er voor gekozen om het ontmantelen van depots in ieder geval voor een periode van maximaal vijf jaar vrij te stellen.

Beperking van vrijstellingen die een primaire ontgroning inhouden (artikel 4.1, derde lid)

Onder de ontgrondingenverordening waren ontgrondingen die bedoeld zijn voor het winnen van delfstoffen uitgezonderd van de vrijstellingen. De zogenoemde primaire ontgrondingen waren daarmee altijd vergunningplichtig. Onder de Omgevingswet zou dit niet anders moeten zijn. Om die reden wordt voorgesteld de vrijstellingen genoemd in deze verordening en in artikel 16.7 van het Bal niet te laten gelden voor primaire ontgrondingen.

Meldplicht (artikel 4.1a)

De meldplicht in de huidige Omgevingsverordening is alleen gekoppeld aan de vrijstellingen in de verordening. Wenselijk is om ook aan de vrijstellingen die in het Bal genoemd zijn een meldplicht te koppelen. Veel van de vrijstellingen in het Bal waren ook opgenomen in de oude ontgrondingenverordening, waarvoor tot 1 januari een meldplicht gold. Het is wenselijk deze situatie te herstellen, zodat het bevoegd gezag het zicht behoudt op de kleinere ontgrondingen.

18.4	Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
18.5	Er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.4, met uitzondering van het tweede lid, is niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er geen zienswijze kan worden ingediend over de tredes van de zonneladder.
18.6	Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-) zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling).
	Conclusie De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast. De omschrijving van de instandhoudingstermijn wordt verduidelijkt. De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

19. Gemeente Heerenveen

	Thema: Meerdere
	Kern van de zienswijze:
19.1	Wij pleiten ervoor dat de Omgevingsverordening een minimale tiphoogte van 180 meter mogelijk maakt voor windturbines. Dit is essentieel voor de toekomst van duurzame energie. Vanwege de volgende argumenten: hogere energieopbrengst, efficiënter ruimtegebruik, verminderd de behoefte aan zonneweides, zorgt voor versnelling van de energietransitie, zorgt voor economische voordelen, strategische keuze voor de toekomst, meer flexibiliteit en betrouwbaarheid van het energiesysteem, geluidsvermindering. Niet de omvang van een bedrijventerrein, maar de energievraag van de grootverbruikers van energie moeten de grondslag vormen voor het plaatsen van een windturbine.
19.2	Wij pleiten ervoor om de levensduur van windturbines en zonneparken te handhaven op 30 jaar en geen verkorting naar 25 jaar door te voeren. Vanwege de economische haalbaarheid, duurzaamheid en technische levensduur.

- 19.3 Wij pleiten ervoor dat de Omgevingsverordening nieuwe initiatieven voor dorpsmolens buiten het bestaande stedelijke gebied mogelijk maakt. Dit is cruciaal voor het stimuleren van lokale duurzame energieopwekking.
- 19.4 Wij pleiten ervoor dat de Omgevingsverordening een lokaal eigendomspercentage van minimaal 50% vereist voor opwek- en opslagontwikkelingen, in plaats van de voorgestelde 60%.
- 19.5 Wij pleiten ervoor dat de Omgevingsverordening ruimere mogelijkheden biedt om duurzame zonneweiden te realiseren op landbouwgrond. Het is van cruciaal belang dat er flexibiliteit wordt geboden voor de ontwikkeling van zonne-energieprojecten op geschikte landbouwgronden.
- 19.6 Wij pleiten voor meer autonomie en ruimte voor gemeenten met betrekking tot de ontwikkeling van duurzame energieopwekking. We geloven dat gemeenten meer regie moeten hebben over deze ontwikkelingen.
- Reactie
- 19.1 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
- 19.2 Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
- 19.3 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
- 19.4 Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale

initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-)zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling).

19.5 Wij zijn voor het opwekken van energie in eigen omgeving. Maar hechten er wel waarde aan dat dit verantwoord gebeurt. In Fryslân moeten we zorgvuldig omgaan met de ruimte. De voorkeursvolgorde zon is geïntroduceerd om het ruimtebeslag op landbouwgronden te beperken. Uitgangspunt is geen zon op landbouwgronden. Er zijn twee uitzonderingen opgenomen onder strenge voorwaarden.

19.6 Instructieregels

Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. In deze wijzigingsverordening zijn alleen instructieregels opgenomen voor de doorwerking van het provinciale beleid met betrekking tot windturbines en zonne-velden. Alleen met betrekking tot deze instructieregels kan een zienswijze worden ingediend.

Artikel 2.22 en 2.24 van de Omgevingswet bieden de grondslag om beleidsdoorwerking te reguleren met instructieregels. Instructieregels zijn algemeen verbindende voorschriften die onder andere kunnen worden gericht tot bestuursorganen van lagere overheden. Met het vaststellen van instructieregels wordt beleidsdoorwerking gewaarborgd. In dit geval dat het provinciale beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden een juiste vertaling krijgt in de besluitvorming van de lagere overheid. De instructieregel is in dit geval gekoppeld aan het gemeentelijke Omgevingsplan. In de juridische grondslag van de instructieregel staat dat de instructieregel wordt vastgesteld om te bereiken dat bestuursorganen voldoen aan de omgevingswaarden die op provinciaal niveau zijn vastgesteld en aan andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving. Met andere doelstellingen wordt bedoeld op beleidsdoelstellingen die door Provinciale Staten zijn geformuleerd met het oog op de maatschappelijke doelstellingen die in artikel 1.3 van de Omgevingswet zijn neergelegd. Het is daarbij niet van belang wat de juridische status van de stukken is waarin de beleidsdoelstellingen zijn opgenomen. Het beleid kan blijken uit alle schriftelijke en openbare documenten.

Het bestuursorgaan waar de instructieregel zich op richt moet deze in acht nemen als het een besluit neemt dat onder het bereik van de instructieregel valt.

Dit staat op het eerste gezicht haaks op de gedachte dat het primaat van besluitvorming onder de Omgevingswet bij de gemeentelijke overheid ligt. De bevoegdheid om een instructieregel op te nemen is daarom ook geclausuleerd. In de zienswijze wordt gesteld dat de instructieregels in strijd zou zijn met het subsidiariteitsbeginsel uit artikel 2.3 van de Omgevingswet. Allereerst in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoart 2023-2027 “oparbeidzje foar Fryslân” is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden door Provinciale Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet. Er is voor gekozen om voor dit onderdeel van de verordening geen rechtstreeks werkende regels voor burgers en bedrijven in de Omgevingsverordening zelf op te nemen, maar om met een Instructieregel voor Omgevingsplannen te werken. De bevoegdheid blijft daardoor bij de gemeente, alleen gelden er voorwaarden bij het gebruik van de bevoegdheid. Er is dus gekozen voor de minst belastende interventie. Er

is bij de besluitvorming door gemeenten, binnen de in de instructieregel gestelde grenzen, nog afweging mogelijk.

Conclusie

De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast. De omschrijving van de instandhoudingstermijn wordt verduidelijkt. De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

20. Fortuin Dockum B.V.

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Wind bij bedrijventerreinen

20.1

Kern van de zienswijze:

Verzoek om in de Omgevingsverordening Fryslân bij artikel 6.1 lid 5 Dokkum toe te voegen als plaats waar nieuwe windturbines met een tiphoogte van maximaal 100 meter op of naast het bedrijventerrein Betterwird kunnen worden gerealiseerd. Uit onderzoek komt naar voren dat wind nodig is voor verduurzaming.

20.1

Reactie

We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

21. Probo B.V.

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Wind bij bedrijventerreinen

21.1

Kern van de zienswijze:

Verzoek om in de Omgevingsverordening Fryslân bij artikel 6.1 lid 5 Dokkum toe te voegen als plaats waar nieuwe windturbines met een tiphoogte van maximaal 100 meter op of naast het bedrijventerrein Betterwird kunnen worden gerealiseerd. Uit onderzoek komt naar voren dat wind nodig is voor verduurzaming.

21.1

Reactie

We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

22. Energiecoöperatie Krigel

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens
22.1	Kern van de zienswijze: Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
22.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
22.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
22.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
22.2- 22.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

23. Energzy Koöperaasje Trynwâlden UA

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens
23.1	Kern van de zienswijze: Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.

23.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Sta bij elk dorp een dorpsmolen toe. Daarbij is de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
23.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
23.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
23.2- 23.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst. Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

24. Energiecoöperatie Nieuwe Energie Oranjewijk (NEO)

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens	
24.1	Kern van de zienswijze: Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
24.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.

24.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Wij vragen om ruimte te bieden voor het vervangen van bestaande molens, als volgt: 1) bestaande molens een nieuw label geven: die van dorpsmolen, 2) bestaande molens, die soms al 25 jaar dienst hebben gedaan, op logische momenten vervangen, 3) de windstroomlocaties die er al in Fryslân behouden.
24.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
24.2- 24.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

25. Gemeente Ameland

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie
25.1	Kern van de zienswijze: Wij willen vanuit gemeente Ameland aangeven dat het van belang is dat de ruimte voor opwek van duurzame energie uit grote windturbines niet beperkt wordt, maar dat er juist ruimte blijft/geboden wordt voor dergelijke ontwikkelingen. Dit geldt zowel voor land als op zee. De gemeente en bewoners van Ameland moeten zelf kunnen kiezen hoe zij met de geboden ruimte voor opwek uit windenergie omgaan. Uit diverse landelijke en regionale energievisies, strategieën en andere beleidsstukken blijkt dat we alle opwekmogelijkheden hard nodig hebben voor een emissievrije energievoorziening. Het is daarom te vroeg om grote windmolens te verbieden op het eiland en/of zee.
25.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
	Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

26. De Bildtse Energie Coöperatie (BEC) U.A.

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens

- 26.1 Kern van de zienswijze:
Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
- 26.2 Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
- 26.3 Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
- 26.1 Reactie
Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
- 26.2-26.3 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.
Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
- Conclusie
De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

27. Ús Freon¹

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Energiehubs

Kern van de zienswijze:

27.1	Wijs locaties voor energiehubbs aan, in plaats van afzonderlijke opweklocaties. Laat hierbij de energiebehoefte en niet alleen netcongestie leidend zijn voor het bepalen van de beste locatie voor energiehubbs (en daarmee aanvullende opwek vanuit wind en zon).
27.2	Artikel 6.1: het bieden van ruimte voor windturbines op of naast bedrijventerreinen met enige omvang in de plaatsen Sneek, Leeuwarden, Heerenveen en Drachten is een goede ontwikkeling. Echter, er is voor een energiehub meer nodig dan windturbines. Met het aanwijzen van specifiek vier gebieden wordt voorbijgegaan aan de integrale benadering van het ontwerpen van een optimale energiehub. Geef ook ruimte aan andere Friese gebieden, meer dan alleen de vier reeds genoemde. Wij vragen u om met het bepalen van de gebieden waar meer windturbines mogen komen, uit te gaan van de maatschappelijke meerwaarde van energiehubbs en de daarbij behorende systeembenadering om gebieden te bepalen.
27.3	In artikel 6.1 wordt een maximale tiphoogte van 100 meter voorgesteld, dit past niet bij de uitgangspunten van een energiehub. Uit het gezamenlijke onderzoek naar energiehubbs van Provincie Fryslân en Freon blijkt dat 200 meter turbines een minder grote landschappelijke impact hebben dan 100 meter turbines. Deze wijziging van de verordening is hét moment waarop u op dit onderdeel ruimte kan bieden voor energiehubbs volgens de integrale uitgangspunten van ons onderzoek.
27.4	Koppel de locaties voor zonne-energie aan de locaties voor energiehubbs. Door de voorwaarden voor locaties voor wind en locaties voor zon separaat van elkaar te bepalen, gaat u voorbij aan de essentie en daarmee de maatschappelijke meerwaarde van een energiehub.
27.5	FREON biedt aan de uitwerking van de volgende aanbeveling in het gezamenlijke onderzoek op zich te nemen: “Ga aan de slag met de uitwerking van mogelijke energiehubbs om ervaring op te doen. Maak gebruik van de tussenoplossing voor het leveren van elektriciteit. Onderzoek daarvoor welke gebieden zich lenen voor implementatie/uitrol van energiehubbs in beheer van de lokale gemeenschap (bedrijven, instellingen en burgers). Kijk daarbij vooral naar mogelijke gemeenschappen in de buurt van bedrijven die acute problemen ervaren door netcongestie.” Om dit mogelijk te maken, vragen wij u om met de middelen die u heeft, zoals de Omgevingsverordening, ruimte te geven aan de maatschappelijke partijen om aan de slag te kunnen gaan met deze aanbeveling uit het FREON-onderzoek.
27.1	Reactie Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er geen zienswijze kan worden voor opnemen van energiehubbs. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Energieproductie dicht bij energievraag plaatsen heeft vanuit het energiesysteem gezien ook de voorkeur. Daar lopen voorbereidende trajecten voor (<i>zie antwoord 27.2</i>)
27.2-27.4	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

27.5	<i>Zie antwoord 27.1</i>
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.
	¹ Zienswijze is ingediend namens alle Freonen exclusief gemeentes

28. Friese Energie Alliantie (FEA)

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie
28.1	Kern van de zienswijze: Heb vertrouwen in initiatiefnemers, in burgers, bedrijven, boeren en lokale overheden dat zij in gezamenlijkheid en van onderop de energietransitie vormgeven en verstandige keuzen maken. Leg hen geen (willekeurige) beperkingen op, maar geef ruimte. Het landschap en de landbouwgrond zijn de directe gebruikers en betrokkenen minsten zo lief als de provincie en wij vinden dan ook dat de afweging daar plaats moet vinden.
28.2	Een decentraal energiesysteem met lokale oplossingen vraagt om ruimte voor maatwerk, met verschillende bronnen voor energie.
28.3	Te veel beperkingen opleggen, zoals het vaststellen van de tiphoogte, het bepalen van op welke grond wel of niet een molen kan komen en het opstellen van een limitatieve lijst van dorpsmolens, helpt het eigen initiatief en het lokaal zoeken van oplossingen niet. Door geen specifieke beperkingen in de omgevingsverordening op te nemen, maar slechts criteria waar initiatieven aan moeten voldoen (lokaal eigendom, sinnetafels, lokale betrokkenheid) ontstaat uitnodigend beleid en weten initiatieven beter waar ze aan toe zijn.
28.4	De herziening van de POVI biedt het moment voor grote keuzen in het ruimtegebruik en zal vraagstukken als clustering, infrastructuur en grote opwek behandelen. We dragen graag aan dat debat bij. Het nu tussentijds aanpassen van de omgevingsverordening met hele specifieke bepalingen belemmert de aanpak op lokaal niveau.
28.1- 28.4	Reactie Wij zijn voor het opwekken van energie in eigen omgeving. Maar hechten er wel aan dat dit verantwoord gebeurt. Er is in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoort 2023-2027 “oparbeidzje foar Fryslân” is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden door Provinciale Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

29. Gemeente Harlingen

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie

29.1	Kern van de zienswijze: Onze zienswijze richt zich op artikel 6.1 (Nieuwe windturbines). Wij zijn van mening dat dit artikel voor veel gemeenten en specifiek voor onze gemeente onacceptabel en onnodig beperkend is. Op deze manier krijgen wij onze opgave op het gebied van de energietransitie niet of nauwelijks rond en kunnen wij niet voldoen aan de afspraken uit Regionale Energiestrategie (RES) zoals we die gezamenlijk hebben vastgesteld. Juist op bedrijventerrein is het hebben van één of meerdere windturbines weinig belastend voor de omgeving omdat hier toch al bebouwing staat en veelal geen woningen. T.a.v. Artikel 6.1; Wij zijn van mening dat ook bij meerdere plaatsen en zeker op bedrijfsterrainen in Harlingen windturbines mogelijk moeten zijn. U noemt alleen Sneek, Leeuwarden en Drachten. Voor ons is onduidelijk waarom alleen deze drie plaatsen genoemd worden. - In het kader van de energietransitie is onwenselijk dat Harlingen hier niet bij genoemd staat. Harlingen heeft de enige zeehaven van Friesland, dit maakt de energietransitie al boven gemiddeld ingewikkeld. Door het niet toestaan van windturbines op bedrijfsterrainen, wordt dit alleen maar ingewikkelder. - Harlingen wordt in de provinciale Omgevingsvisie 2020 bovendien expliciet genoemd als fundament voor brede welvaart in Fryslân. - Daarbij wordt Harlingen in het onderzoek door de STEC-groep "Ontwikkelzones voor grootschalige bedrijvigheid in Fryslân" genoemd als één van de drie interessante zoekgebieden voor nieuwe grootschalige ontwikkelingen. - Daarnaast wordt in de Agenda voor het Waddengebied 2050 nadrukkelijk aangegeven dat de gebieden in en rondom de industriehavens van o.a. Harlingen ruimte bieden voor windmolens. - Energiehubs zijn noodzakelijk om bedrijventerrainen van voldoende elektriciteit te voorzien. Deze zijn niet te realiseren zonder windturbines.
29.2	De onder andere in artikel 6.1 genoemde termijn van 25 jaar is vrij arbitrair. Tijdelijke vergunning kunnen verleend worden tot 15 jaar, verder geef je permanente vergunningen af. Veelal zullen windturbines na 25 jaar af zijn maar ze staan geregeld in het omgevingsplan. Als je na 25 jaar de mogelijkheid uit het omgevingsplan haalt kan, zoals de regelgeving nu is, Gemeente Harlingen een schadeclaim verwachten.
29.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerrainen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerrainen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
29.2	Deze zienswijze beargumenteerd dat tijdelijke vergunningen kunnen worden verleend tot 15 jaar. Windturbines hoger dan 5 meter zijn vergunningplichtig voor de bouwactiviteit. Volgens het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) is een 'tijdelijk bouwwerk' een bouwwerk met een instandhoudingstermijn van ten hoogste 15 jaar op dezelfde locatie. Wanneer een vergunning voor de bouwactiviteit wordt verleend voor ten hoogste 15 jaar

moet het bouwwerk voldoen aan de regels voor bestaande bouw uit het Bbl. Tijdelijke bouwwerken mogen in principe aan lagere eisen voldoen dan het nieuwbouwniveau.

De maximale termijn van 25 jaar is echter niet gekoppeld aan de bouwactiviteit, maar aan de omgevingsplanactiviteit. Een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit kan voor een bepaalde termijn worden verleend. In de wet is geen maximale termijn opgenomen. In de regels van de omgevingsverordening zal ten opzichte van de ontwerp omgevingsverordening worden opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor de omgevingsplanactiviteit moet worden opgenomen. In de omgevingsvergunning moet de gemeente vervolgens borgen dat de windturbine maximaal 25 jaar in stand blijft en dat de daarna de voor vergunningverlening bestaande toestand, of andere in de vergunning omschreven toestand, wordt gerealiseerd. Artikel 5.36 van de Omgevingswet biedt hiervoor de grondslag. Door in het omgevingsplan op te nemen dat een windturbine maximaal 25 jaar in stand mag worden gehouden, hoeft het omgevingsplan na 25 jaar niet te worden gewijzigd.

Conclusie

De zienswijze wordt overgenomen in die zin dat de voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, in het omgevingsplan moeten worden gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit. Daarmee is geborgd dat de gemeente altijd voor realisatie toetst of aan de voorwaarden wordt voldaan en bovendien kan de instandhoudingstermijn in de omgevingsvergunning worden opgenomen.

30. Gemeente de Fryske Marren

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie

Kern van de zienswijze

30.1 Definitie agrarisch hulpbedrijf

Het verzoek is om de mogelijkheden voor een agrarisch hulpbedrijf niet te verruimen. Dit in verband met afbreuk aan het landschap en de openheid. Voor afwijkende verzoeken is maatwerk vereist.

30.2 Het verzoek is om bij de windturbines en zonne-energie een levensduur van minstens 30 jaar aan te houden i.p.v. 25 jaar omdat de levensduur langer is in werkelijkheid en nog veel onzekerheid is over de ontwikkelingen op langere termijn. Voor zonne-energie zorgt een beperkende termijn voor een mindere sluitende business-case en minder financiële baten voor de lokale gemeenschap.

30.3 Het verzoek is om windturbines met een hogere tiphoogte mogelijk te maken op plaatsen die daarvoor geschikt zijn. Deze molens van 100m worden niet geproduceerd en wekken een beperkte hoeveelheid energie op.

30.4 Het verzoek is om ook mogelijkheden te bieden bij bedrijventerreinen buiten de F4 gemeenten voor plaatsing van (kleinere) windmolens naar aard en schaal, waarbij uitgegaan wordt van het daadwerkelijke elektriciteitsverbruik van het bedrijventerrein.

30.5 Er wordt verzocht mogelijkheden te bieden voor de ontwikkeling van nieuwe dorpsmolens. Omdat lokaal energie nodig is, daarvoor moet ruimte gegeven worden zodat dorpen dit zelf kunnen realiseren.

30.6	Vraag vanuit deze gemeente: “Wilt u ons concreet informeren op welk niveau de gemeente in beeld moet brengen hoe de realisatie van de lagere treden in de zonneladder dient te worden uitgevoerd?”
30.1	Reactie Definitie agrarisch hulpbedrijf Bij de vaststelling van de Omgevingsverordening door Provinciale Staten op 21 september 2022 is een motie aangenomen om te onderzoeken of er mogelijkheden zijn om de definitie van agrarisch hulpbedrijf te verruimen en om te bekijken of de uitbreidingsmogelijkheden voor deze bedrijven kon worden verruimd. Om uitvoering te kunnen geven aan deze motie hebben we begin 2023 een korte enquête gehouden naar de meningen over deze motie. Er werd overwegend positief gereageerd op een aanpassing van de definitie. De definitie is nu zo geformuleerd dat bedrijven die niet direct leveren aan agrarische bedrijven maar die wel activiteiten in het landelijk gebied uitvoeren eronder vallen. Op een verruiming van de uitbreidingsmogelijkheden van agrarische hulpbedrijven werd niet positief gereageerd. Er spelen in het landelijk gebied zoveel ontwikkelingen, door uitbreidingsmogelijkheden voor agrarische hulpbedrijven nu al te verruimen worden mogelijk andere gewenste ontwikkelingen in het landelijk gebied (onbedoeld) belemmerd. Binnen de ontwikkeling van de POVI en het FPLG zal hierin een afweging moeten worden gemaakt. Naar onze mening wordt met een verruiming van de definitie geen afbreuk gedaan aan het landschap en de openheid.
30.2	Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
30.3	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
30.4	<i>Zie antwoord 30.3.</i>
30.5	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de

	mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
30.6	Voor de toepassing van de regels omschreven in hoofdstuk 6 – Duurzame Energie, gaan we een handreiking duurzame opwek opstellen. We zullen de gemeentes hierbij betrekken.
	Conclusie De omschrijving van de instandhoudingstermijn wordt verduidelijkt. De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

31. Liander

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie
31.1	Kern van de zienswijze Het verzoek is om meer ruimte te bieden voor duurzame opwek van energie, voor alle bedrijventerreinen in Friesland, in plaats van de vier locaties die een uitzonderingspositie gegeven krijgen. Omdat bedrijven daarmee, ondanks de netcongestie, toch grotendeels zelf of collectief in hun energiebehoefte kunnen voorzien.
31.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

32. Groencentrum Witmarsum

	Thema: Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie
32.1	Kern van de zienswijze Het verzoek is om situationeel te kijken naar de mogelijkheden voor het toekennen van windturbines, zodat ook detailhandel en niet alleen agrarische bedrijven de mogelijkheid krijgt om verder te verduurzamen en van het gas af te gaan.
32.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

33. Regioteam Energietransitie: Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE), Holland Solar, NedZero en Energie Nederland

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie

- 33.1 Kern van de zienswijze
Het verzoek is om de hoogtebeperkingen van windmolens te herzien en te kijken naar maatwerk per gebied.
- 33.2 Het verzoek is ook om meer gebruik te maken van de mogelijkheid die de repowering van oude windmolens biedt. Daarmee wordt optimaal gebruik gemaakt van de schaarse netcapaciteit en is de verwachting dat er netto meer groene stroom opgewekt zal worden die de Friese Energiedoelen in beeld brengen.
- 33.3 Netcongestie heeft daarmee ook een grote weerslag op bedrijven en de lokale economie. Daarom is het belangrijk om de beschikbare netcapaciteit optimaal te benutten door in te zetten op maatwerkoplossingen die aansluiten op het elektriciteitssysteem. Het bij voorbaat uitsluiten of stevig inperken van verschillende technieken zorgt ervoor dat bedrijven de mogelijkheid tot maatwerkoplossingen wordt ontnomen.
- 33.4 Het verzoek is om de uitzonderingsgronden op te nemen die door het Rijk, IPO, VNG en Netbeheer Nederland zijn vastgesteld voor zonneparken op landbouwgronden: net-efficiëntie, transitiegronden, agri-pv. Stel geen regels op die verder gaan dan de afspraken met het Rijk.
- 33.5 Voor het energiesysteem van de toekomst is niet alleen de hoeveelheid opwek van belang maar ook de diversificatie van hernieuwbare bronnen essentieel om leveringszekerheid te garanderen en een robuust energiesysteem te bouwen.
- 33.1 Reactie
Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
- 33.2 Er kan alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Het artikel over het vervangen en opschalen van windturbines artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) is niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er geen zienswijze kan worden ingediend over vervangen van windturbines.
- 33.3 We begrijpen de wens om ook bij bedrijventerreinen aan de slag te gaan met duurzame opwek, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. We zijn bezig met voorbereidende trajecten voor het toekomstige energiesysteem (zie antwoord 33.1)

33.4	Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden zijn toegestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip en zon-pv voor transitiegronden die onderdeel zijn van het gebiedsproces voortvloeiend uit het Veenweideprogramma 2021-2030. De overige uitzonderingsgronden zijn niet opgenomen in de wijzigingsverordening. Daarin voeren we een strenger beleid dan de voorkeursvolgorde zon die zijn vastgesteld door het Rijk, IPO, VNG en Netbeheer Nederland.
33.5	<i>Zie antwoord bij 33.1.</i>
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

34. Probo

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – wind bij bedrijventerreinen
34.1	Kern van de zienswijze Het verzoek is om Dokkum toe te voegen als plaats waar nieuwe windturbines (tijdelijk) met een tiphoogte van maximaal 100 meter op of naast het bedrijventerrein Betterwird kunnen worden gerealiseerd. Omdat: ▪ Naar verwachting duurt het nog zo'n 7 jaar zal duren voordat er een uitbreiding van het lokale energienetwerk in Betterwird wordt gerealiseerd. Hierdoor is het tot die tijd niet (optimaal) mogelijk om over te stappen op duurzame energie, uit te breiden of in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. ▪ Als zij niet kunnen uitbreiden en innoveren in eigen regio, het risico lopen gedwongen te worden elders te groeien (buitenland).
34.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord. Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

35. Coöperatie Vereniging 'Energiecoöperatie Dronryp' U.A

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens
35.1	Kern van de zienswijze In onze visie wordt energie duurzaam en lokaal opgewekt en tegen een eerlijke (kost)prijs geleverd aan huishoudens. Er is meer windenergie nodig.
35.2	Opnieuw definiëren van het begrip 'dorpsmolen' en daarmee ook het limitatieve karakter (16 dorpsmolens) van de bestaande lijst los te laten.

35.3	Verzoek is om ruimte te bieden voor meer nieuwe dorpsmolens wanneer er vanuit het dorp voldoende draagvlak voor is. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een pilot van 10 nieuwe dorpsmolens.
35.4	Ruimte bieden om bestaande windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Wanneer bijvoorbeeld een bestaande turbine wordt overgenomen door een energiecoöperatie en daarna voldoet aan dezelfde eisen als de dorpsmolens uit de huidige lijst, zien wij geen rechtvaardiging voor het verschil in behandeling. Hiermee worden bestaande locaties, netinfrastructuur gebruikt, behouden we de windstroom, en sluiten we aan bij logische momenten van vervanging.
35.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
35.2-35.4	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

36. Wetterskip Fryslân

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie
36.1	Kern van de zienswijze Het verzoek is om het plaatsen van windturbines op of naast rioolwaterzuiveringen toe te voegen aan de opsomming wat mogelijk is qua windenergie.
36.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

37. Vereniging Handel & Industrie Dokkum e.o.

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie, wind bij bedrijventerreinen
37.1	Kern van de zienswijze Het verzoek is om Dokkum toe te voegen als plaats waar nieuwe windturbines met een tiphoogte van 100 meter op of naast het bedrijventerrein kunnen worden gerealiseerd. Dit voor de verduurzaming en uitbreidingsmogelijkheden van het bedrijventerrein, dat nu tegen beperking van het elektriciteitsnetwerk aanlopen. Dit heeft gevolgen voor de werkgelegenheid en heeft daarmee een grote maatschappelijke impact.
37.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

38. Stienzer Enerzy Koöperaasje

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens
38.1	Kern van de zienswijze In onze visie wordt energie duurzaam en lokaal opgewekt en tegen een eerlijke (kost)prijs geleverd aan huishoudens. Er is meer windenergie nodig.
38.2	Opnieuw definiëren van het begrip 'dorpsmolen' en daarmee ook het limitatieve karakter (16 dorpsmolens) van de bestaande lijst los te laten.
38.3	Verzoek is om ruimte te bieden voor meer nieuwe dorpsmolens wanneer er vanuit het dorp voldoende draagvlak voor is. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een pilot van 10 nieuwe dorpsmolens.
38.4	Ruimte bieden om bestaande windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Wanneer bijvoorbeeld een bestaande turbine wordt overgenomen door een energiecoöperatie en daarna voldoet aan dezelfde eisen als de dorpsmolens uit de huidige lijst, zien wij geen rechtvaardiging voor het verschil in behandeling. Hiermee worden bestaande locaties, netinfrastructuur gebruikt, behouden we de windstroom, en sluiten we aan bij logische momenten van vervanging.
38.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
38.2-38.4	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals

die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

39. Coöperatie duurzaam Wergea U.A.

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens

Kern van de zienswijze

39.1 In onze visie wordt energie duurzaam en lokaal opgewekt en tegen een eerlijke (kost)prijs geleverd aan huishoudens. Er is meer windenergie nodig.

39.2 Opnieuw definiëren van het begrip 'dorpsmolen' en daarmee ook het limitatieve karakter (16 dorpsmolens) van de bestaande lijst los te laten.

39.3 Verzoek is om ruimte te bieden voor meer nieuwe dorpsmolens wanneer er vanuit het dorp voldoende draagvlak voor is. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een pilot van 10 nieuwe dorpsmolens.

39.4 Ruimte bieden om bestaande windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Wanneer bijvoorbeeld een bestaande turbine wordt overgenomen door een energiecoöperatie en daarna voldoet aan dezelfde eisen als de dorpsmolens uit de huidige lijst, zien wij geen rechtvaardiging voor het verschil in behandeling. Hiermee worden bestaande locaties, netinfrastructuur gebruikt, behouden we de windstroom, en sluiten we aan bij logische momenten van vervanging.

Reactie

39.1 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

39.2-39.4 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens

geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

40. Gemeente Waadhoeke

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Wind bij bedrijventerreinen

Kern van de zienswijze

40.1 Het verzoek is om ook in andere kernen dan de F4 kansen te geven om zon (daken) en wind (ophoging bestaande molens) te combineren. Dit passend bij de aard en schaal van de locatie. Op die manier kan de bestaande netcapaciteit optimaal wordt benut.

40.2 Vraag of de Friese Energievisie die in voorbereiding is, en naar verwachting actuele kaders biedt, op termijn ook een doorvertaling zal krijgen in de verordening Romte. Bij nieuwe grootschalige opstellingen voor deze vormen van duurzame energieopwekking geven wij de voorkeur aan bundeling op één locatie

Reactie

40.1 We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

40.2 Bij de vaststelling van de provinciale omgevingsvisie, volgt ook een wijziging in omgevingsverordening (OVO). Zodat het beleid voor de fysieke leefomgeving ook wordt omgezet naar regels.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

41. Fauna beheer eenheid (FBE) Fryslân

Thema: Hoofdstuk 5 Natuur

Kern van de zienswijze

Algemeen

41.1 Het is lastig om te reageren op alleen de wijzigingsverordening omdat er samenhang is met de onderdelen die nu niet gewijzigd worden. De verordening schept de randvoorwaarden voor het in uitvoering brengen van het nieuwe ganzenbeleid. Dit beleid is nog niet goed uitgekristalliseerd vanwege de onduidelijke impact van verschillende amendementen en moties.

Artikel 5.24 lid 5

41.2 De in het eerste lid genoemde ganzensoorten mogen slechts worden gedood ter ondersteuning van verjaging van een half uur voor zonsopkomst tot een half uur na

zonsondergang. De verruiming van de tijdperiode maakt mogelijk om in het faunabeheerplan onderscheid te kunnen maken tussen ondersteuning van het push-pull mechanisme met beperking tot 12.00 uur van 1 oktober tot 1 april en ondersteuning van populatiebeheer/ uitvoering van schadebestrijding op bedrijfsniveau tot een half uur na zonsondergang.

41.3 Artikel 5.24, lid 7

Van het in het eerste lid bedoelde vergunning-vrije geval mag op percelen beteeld met kwetsbare gewassen, of op een direct daaraan grenzende locatie, slechts gebruik worden gemaakt na het gelijktijdig aantoonbaar toepassen van tenminste twee typen preventieve verjaagmiddelen, te weten een akoestisch en een visueel middel. Het jachtgeweer is na een half uur na zonsondergang niet meer toegestaan als akoestisch middel. Het gebruik van een jachtgeweer is van een half uur na zonsondergang tot een half uur voor zonsopkomst sowieso niet vergunningvrij. Gebruik als akoestisch middel behoeft dus niet expliciet te worden verboden.

41.4 Artikel 5.24, lid 9

Het in het eerste lid bedoelde vergunning-vrije geval voor het doden van ganzen geldt alleen voor de grondgebruiker die in het bezit is van een door de faunabeheereenheid verstrekt meldingsbewijs. De grondgebruiker kan het meldingsbewijs aanvragen bij de faunabeheereenheid onder opgave van ten minste naam, adres, postcode en woonplaats van de grondgebruiker, het schadegewas en de oppervlakte daarvan. Het in dit artikel genoemde meldingsbewijs bestaat niet, ondanks dat het ook in de oude verordening was opgenomen. Er was alleen een melding van (dreigende) schade nodig. Dit kan zo blijven, maar aan de melding wordt wel de verplichting gekoppeld om een registratie bij te houden van de schadesoort en de genomen maatregelen ter bestrijding van de schade. Dit is het schadedossier dat feitelijk is benoemd in het tiende lid.

41.5 Artikel 5.24, lid 11

Indien de grondgebruiker de vergunning-vrije toegestane activiteit door een ander laat uitoefenen is het de houder van een omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit toegestaan naast het hagelgeweer, het kogelgeweer te gebruiken als middel. Dit geldt toch ook wanneer de grondgebruiker zelf de houder van de omgevingsvergunning is.

41.6 Artikel 5.24, lid 12

In afwijking van het bepaalde in artikel 11.42, onder b van het Besluit activiteiten leefomgeving en op grond van artikel 11.44, vierde lid, onder a van het Besluit activiteiten leefomgeving is het gebruik van een lokfluit en lokgans toegestaan en zijn elektronische lokmiddelen niet toegestaan. Er is nooit een reden aangevoerd waarom elektronische lokmiddelen zouden moeten worden uitgezonderd. Ze dienen exact hetzelfde doel maar zijn effectiever en de uitzondering moet vanuit oogpunt van consistentie vervallen.

41.7 Artikel 5.24, lid 13

In gezelschap van de rechtmatige gebruiker van het vergunning-vrije geval mogen per oppervlakte beteeld gewas van 25 hectare ten hoogste twee andere jachtactehouders gebruik maken van de in het eerste lid genoemde bevoegdheden. Voor elke 25 hectare dat de oppervlakte groter is mogen drie extra jachtactehouders worden ingezet. Binnen een straal van 150 meter mogen maximaal drie jachtactehouders op een beteeld gewasperceel of direct daaraan grenzende locatie aanwezig zijn. Het maximaal aantal te schieten ganzen per verjaaractie is maximaal vier dieren per ingezette geweerhouder. Aan dit artikel moet worden toegevoegd dat een verjaagactie is beëindigd zodra de te verjagen dieren zijn verdreven. Bij opnieuw invallende dieren vangt een nieuwe verjaagactie aan.

Artikel 5.24, lid 15

Over de uitvoering van de vrijgestelde handelingen als bedoeld in het eerste lid wordt aan gedeputeerde staten jaarlijks gerapporteerd door de faunabeheereenheid in het door de faunabeheereenheid uit te brengen verslag bedoeld in artikel 6.3, derde lid van het Omgevingsbesluit. De rapportage bevat in ieder geval een overzicht van de grondgebruikers aan wie een meldingsbewijs als bedoeld in het tiende lid is verstrekt, onder opgave van:

- op welke gewassen de schadebestrijding heeft plaatsgevonden;
- het aantal gedode kol-, brand- en grauwe ganzen en de afschotdata.

Deze rapportage betreft een samenvatting van de gegevens uit de schadedossiers die daarmee essentieel zijn voor de FBE om aan haar rapportageverplichting te kunnen voldoen.

Artikel 5.26 Verbodsbepaling

41.8

1. Binnen de ganzenfoerageergebieden mag van 1 november oktober tot 1 april geen gebruik worden gemaakt van het vergunning-vrije geval zoals bedoeld in artikel 5.24, eerste lid.
2. Binnen soortspecifieke ganzenfoerageergebieden mag van 1 april tot uiterlijk 1 juni geen gebruik worden gemaakt van het vergunningvrije geval zoals bedoeld in artikel 5.24, eerste lid.

Vraag is of de datum van 1 oktober generiek geldt of alleen voor de kolgans. Voorgesteld wordt om te spreken over begrensde foerageergebieden, dan kan zo nodig per soort worden aangegeven welke gebieden in welke perioden als foerageergebied in gebruik zijn. Dat is wellicht ook wenselijk voor de “soortspecifieke” foerageergebieden die feitelijk ook slechts een andere temporele begrenzing kennen en waarvan de afwijkende financiële vergoeding niet noodzakelijkerwijs in de naamgeving tot uiting hoeft te komen.

Toelichting bij artikel 5.24 Omgevingsverordening

41.9

In de toelichting wordt aangegeven dat de aangewezen vergunning-vrije activiteit het beleid zoals dat door Provinciale Staten op 20 maart 2024 is vastgesteld beoogt uit te werken. Dit beleid is erop gericht om de schade aan gewassen veroorzaakt door ganzen via verjaging met ondersteunend afschot zoveel mogelijk te beperken. Die uitwerking van het nieuw vastgestelde beleid moet nog gebeuren, voor de daadwerkelijke implementatie van het nieuwe beleid zijn nog aanvullende aanpassingen van de Omgevingsverordening noodzakelijk. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn: vastleggen van het schadedossier, het vergunning-vrij gebruik van verjagen met ondersteunend afschot regelen in perioden dat er geen foerageergebieden operationeel (begrensd) zijn, de wijze waarop gebiedsgericht standganzenbeheer kan plaatsvinden binnen Natura-2000 gebieden en direct daaraan grenzende terreinen en de wijze waarop maatwerk tot stand kan worden gebracht om reguliere schadebestrijding op landbouwpercelen in de omgeving van Natura 2000 gebieden mogelijk te maken.

Om te voorkomen dat de schadebestrijding met ondersteunend afschot ertoe zal leiden dat de staat van instandhouding in het geding komt wordt een gunstige referentiepopulatie voor ganzen bepaald. Zolang de populatie zich boven deze gunstige referentiepopulatie bevindt is in principe verjaging met ondersteunend afschot mogelijk. Er wordt niet meer zoals eerder een maximum aantal te schieten ganzen per seizoen vastgesteld. Het voordeel van het gebruik van gunstige referentiewaarden moet zich nog bewijzen, maar lijkt vooralsnog de beste optie om meer flexibiliteit te krijgen bij de beoordeling van de staat van instandhouding en het risico van wijzigingen daarin.

Het afschaffen van het maximale afschot is een grote verbetering. Er zijn betere methoden om onnodig afschot tegen te gaan. De gunstige referentiepopulatie is daarvoor echter niet het ultieme middel, de gunstige referentiepopulatie geeft aan dat er niet te veel afschot plaatsvindt vanuit ecologisch perspectief. Daarnaast is er het agrarisch perspectief waar het er om gaat om -indien nodig- verjaging met ondersteunend afschot te

kunnen inzetten als effectieve vorm van schadebestrijding. Deze inspanningsverplichting van de grondgebruiker voor het operationeel houden van een schadedossier stimuleert dat een schadedossier niet onnodig operationeel wordt gehouden en het gebruik ervan beperkt blijft tot de percelen, perioden en omstandigheden waarin de grondgebruiker dit vanuit eigen bedrijfsbelang nodig acht.

In de toelichting bij het vijfde lid staat dat in het beleid zoals dat door Provinciale Staten op 20 maart 2024 is vastgesteld er in wordt voorzien dat onder regie van de Faunabeheereenheid vanuit gebiedsprocessen uitvoeringsplannen worden opgesteld met daarin een voor dat gebied geschikte aanpak om de schade aan gewassen door ganzenvraat te beperken. Die aanpak zal niet voor ieder gebied gelijk zijn. Binnen een gebiedsproces kan worden afgesproken binnen welke periode ganzen mogen worden verjaagd met ondersteunend afschot. Uiteraard moet hierbij altijd de gunstige staat van instandhouding van de ganzen worden gehandhaafd. Dit onderdeel van de verordening moet nog verder worden uitgewerkt. Belangrijke aandachtspunten daarbij zijn: hoe bestrijding van zomer- en najaarschade plaatsvindt in gebieden waarvoor geen of nog geen gebiedsgericht standganzenbeheer zijn vastgesteld en hoe maatwerk kan worden geleverd om verstoring door schade bestrijding maatregelen in en rondom Natura 2000 gebieden in voldoende mate tegen te gaan of te voorkomen. Daarvoor moeten wellicht generieke criteria in de omgevingsverordening worden opgenomen.

Reactie

41.1 Algemeen

Op 20 maart 2024 is door Provinciale Staten het nieuwe ganzenbeleid vastgesteld. De impact van de aangenomen amendementen en moties op de bepalingen van de Omgevingsverordening is inderdaad nog niet helemaal duidelijk. In de wijzigingsverordening zijn nu de onderdelen van het nieuwe beleid meegenomen die wel duidelijk zijn en die kunnen worden neergelegd in een artikel in de Omgevingsverordening. De overige onderdelen zullen waar relevant in een volgende wijziging van de Omgevingsverordening worden meegenomen.

41.2

Artikel 5.24, lid 5

Artikel 5.24 van de Omgevingsverordening regelt in welke gevallen en onder welke omstandigheden zonder vergunning ganzen mogen worden verjaagd met daarbij ondersteunend afschot. Het gaat hierbij altijd om schadebestrijding (soortenbeleid) onder de vrijstelling die is opgenomen in de verordening en niet om populatiebeheer. Populatiebeheer mag niet onder de algemene vrijstelling worden uitgevoerd, maar is altijd gekoppeld aan een vergunningplicht.

De periode waarbinnen van de vrijstelling gebruik gemaakt mag worden en verjaging gekoppeld ondersteunend afschot mag plaatsvinden is naar aanleiding van de besluitvorming in Provinciale Staten verlengd. In plaats van tot 12.00 uur mogen de betreffende ganzensoorten tot een half uur na zonsondergang met aan verjaging gekoppeld ondersteunend afschot worden verjaagd.

41.3

Artikel 5.24, lid 7

Het gebruiken van een geweer om dieren te doden wordt onder de omgevingswet aangemerkt als een jachtgeweeractiviteit. Deze activiteit is vergunningplichtig, de vergunning wordt verleend door de korpschef van het regionale politiekorps. In het Besluit activiteiten leefomgeving staan regels met betrekking tot het gebruik van het geweer voor de jacht. Het gaat hier om het gebruik van het geweer als akoestisch middel. Met de bepaling in de Omgevingsverordening is duidelijk dat het geweer binnen de genoemde tijdsperiode niet als akoestisch middel mag worden gebruikt.

Artikel 5.24, lid 9

- 41.4 Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen.
In deze wijzigingsverordening is met betrekking tot artikel 5.24, lid 9 geen voorstel tot wijziging gedaan. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend. Met betrekking tot de zienswijze willen we nog wel het volgende opmerken. Op 20 maart 2024 is door Provinciale Staten het nieuwe ganzenbeleid vastgesteld. Eén van de onderdelen die nog moet worden uitgewerkt is de optimalisering van het schadedossier. In dit kader kan de formulering van artikel 5.24, lid 9 worden aangepast.
- 41.5 Artikel 5.24, lid 11
Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen.
In deze wijzigingsverordening is met betrekking tot artikel 5.24, lid 11 geen voorstel tot wijziging gedaan. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend.
- 41.6 Artikel 5.24, lid 12
Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen.
In deze wijzigingsverordening is met betrekking tot artikel 5.24, lid 12 geen voorstel tot wijziging gedaan. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend.
- 41.7 Artikel 5.24, lid 13
Een verjaagactie eindigt op het moment dat de ganzen zijn verjaagd en dus van het perceel zijn vertrokken. Op het moment dat de ganzen terugkeren op het terrein vangt een nieuwe verjaagactie aan. Per verjaagactie mogen maximaal 4 ganzen worden geschoten per geweerhouder. In de toelichting bij artikel 5.24 hebben we een uitleg over wat moet worden verstaan onder een verjaagactie toegevoegd.
- 41.8 Artikel 5.24, lid 15
Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen.
In deze wijzigingsverordening is met betrekking tot artikel 5.24, lid 15 geen voorstel tot wijziging gedaan voor het onderdeel waartegen de zienswijze is gericht. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend.
- Artikel 5.26 Verbodsbepaling
We nemen aan dat in de zienswijze wordt bedoeld op de nieuwe periode die in het nieuwe ganzenbeleid is vastgesteld voor de werking van ganzenfoerageergebieden. Die is gesteld op 1 oktober tot 1 april. In de zienswijze staat ook nog de maand november, de maand november is geschrapt in de tekst. De periode geldt generiek, dus voor alle ganzensoorten waarvoor de vrijstelling geldt: kolgans, brandgans en grauwe gans. De ganzenfoerageergebieden zijn allemaal begrensd en worden in bijlage 5.3 bij de Omgevingsverordening aangewezen. De ganzenfoerageergebieden worden in het Digitaal Stelsel Omgevingswet geometrisch begrensd, de bijbehorende regels werken in het op de kaart begrensde werkingsgebied. In de tekst van de verordening wordt beschreven welke regels onder welke beperkingen er gelden binnen een begrensd werkingsgebied. Wanneer dus eventueel per soort gans moet worden aangegeven welk gebied in welke periode als foerageergebied in gebruik is dan moet dat in de tekst van

de verordening worden opgenomen en geometrisch worden gekoppeld aan een werkingsgebied. Het heeft geen toegevoegde waarde om in de tekst op te nemen dat het om begrensde foerageergebieden gaat. Dat blijkt al uit de geometrische koppeling aan een werkingsgebied op de kaart.

- 41.9 Toelichting artikel 5.24
Op 20 maart 2024 is door Provinciale Staten het nieuwe ganzenbeleid vastgesteld. De impact van de aangenomen amendementen en moties op de bepalingen van de Omgevingsverordening is inderdaad nog niet helemaal duidelijk. In de wijzigingsverordening zijn nu de onderdelen van het nieuwe beleid meegenomen die wel duidelijk zijn en die kunnen worden neergelegd in een artikel in de Omgevingsverordening. De overige onderdelen zullen waar relevant in een volgende wijziging van de Omgevingsverordening worden meegenomen. Een aantal onderwerpen die in de zienswijze worden genoemd moeten een plek krijgen in het nog op te stellen Omgevingsprogramma ganzen omdat dat meer uitwerkingen van beleid betreffen. Ook een aantal zaken zal door de FBE zelf in het Faunabeheerplan moeten worden geregeld, bijvoorbeeld over maatwerk bij gebiedsgerichte aanpak.

Conclusie

In de toelichting bij artikel 5.24 wordt een passage toegevoegd over het begrip verjaagactie.

42. Energiecoöperatie Fryske Flinter

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens

- 42.1 Kern van de zienswijze
Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
- 42.2 Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
- 42.3 Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.

Reactie

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

43. Energiecoöperatie Folsigare

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens
43.1	Kern van de zienswijze Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
43.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap. Deze verruiming sluit ook aan bij de verruiming voor wind op bedrijventerreinen.
43.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
43.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
43.2-43.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de

genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

44. De werkgroep Zonnepark vliegbasis van de dorpen Marsum, Ingelum, Jelsum en Koarnjum

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie

44.1

Kern van de zienswijze

Sinds januari 2017 bezig met de realisatie van zonnepark bij Vliegbasis Leeuwarden. De locatie en landschappelijke inpassing zijn op zorgvuldige wijze en door Sinnetafels gekozen en doorlopen. Hierbij wordt uitgegaan van 100% lokaal eigendom en multifunctioneel ruimtegebruik.

Verzoek om de Omgevingsverordening provincie Fryslân zodanig aan te passen dat ons breed gedragen initiatief voor de realisatie van een zonnepark op deze locatie past binnen de regels van deze verordening en onze eerder gegeven uitzonderingspositie van kracht blijft. Met name: toepassing overgangsrecht op artikel 6.5 en 6.6, locatiekeuze, maximale omvang, en ecologische randvoorwaarden.

Dit is een breed gedragen initiatief, geïnitieerd vanuit de dorpen zelf en welke meerdere Sinnetafels heeft doorlopen met goedkeuring van zowel de Provincie Fryslân als de gemeente Leeuwarden. Door een tijdrovend en zorgvuldig traject – dat nog niet ter inzage heeft gelegen, is het park nog niet gerealiseerd.

44.1

Reactie

In de op 21 september 2022 vastgestelde Omgevingsverordening is specifiek overgangsrecht opgenomen, zoals omschreven in artikel 9.3. De regels van de nieuwe omgevingsverordening zijn van toepassing op alle opstellingen van zonne-energie, tenzij ze betrekking hebben op een specifieke locatie en het bestemmingsplan hiervoor vóór 3 juni 2020 in ontwerp ter inzage is gelegd. Verder hoeft de zonneladder (art. 6.4) niet te worden toegepast voor opstellingen voor zonne-energie waar vóór 3 juni 2020 al een zorgvuldig proces heeft plaatsgevonden samen met de lokale gemeenschap en waarbij de lokale gemeenschap voor minimaal 50 procent mede-eigenaar wordt van de opstelling voor zonne-energie.

Conform het overgangsrecht moet de daadwerkelijke aanvraag overeenkomen met het plan waarmee het participatieproces destijds is doorlopen. Dit overgangsrecht blijft werken, dat betekent dus dat het genoemde initiatief uitgezonderd is van de zonneladder (artikel 6.4), maar wel moet voldoen aan de aangescherpte randvoorwaarden onder artikel 6.6). De gemeente heeft de mogelijkheid om een ontheffing van de OVO aan te vragen als ze kunnen motiveren dat sprake is van een bijzondere omstandigheid.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

45. Particulier

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Erfmolens

- 45.1 Kern van de zienswijze
Verzoek om een uitbreiding voor erfmolens voor de bestemming 'maatschappelijke zorgboerderij'. De huidige regelgeving, gericht op een select aantal bedrijven/beroepsgroepen, is een vorm van rechtsongelijkheid. Verder kan voor de nieuwe bouwvergunning niet aan de gestelde BENG eisen worden voldaan. De huidige regels vormen een beperking om energieneutraal te worden en de energiekosten beheersbaar te houden.
- Er ligt een grote opgave bij gemeentes in de warmtetransitie. Het helpt de gemeentes als er geen enkel taboe of drempel komt te liggen op welke vorm van lokaal CO-2 opgewekte energie dan ook. Dus ook voor wind- en zon energie.
- Ten slotte, de weerstand tegen kleine (erf) molens in het veld is niet te rijmen met de acceptatie van molens slechts één of twee eeuwen geleden. We hebben de duurzame opgewekte stroom hard nodig.
- 45.1 Reactie
Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
- Conclusie
De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

46. Boksum Energiek

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Dorpsmolens

- 46.1 Kern van de zienswijze
Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
- 46.2 Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
- 46.3 Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden

	geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
46.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
46.2-46.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

47. Grieneko (Energiecoöperatie)

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Dorpsmolens
47.1	Kern van de zienswijze Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
47.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
47.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
47.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere

voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

47.2-
47.3 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

48. Dorp Centraal Energiecoöperatie Lemsterland

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Meerdere

- 48.1 Kern van de zienswijze
Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
- 48.2 Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
- 48.3 Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
- Door dorpsmolens toe te staan zijn er veel minder kleine windmolens nodig.
- 48.4 Biedt ruimte om collectieve molens te ontwikkelen hetzij in de vorm van 15 meter ashoogte molens of voor dorpsmolens.
- Specifiek voor Dorp centraal – voormalig Lemsterland
- Met meer mogelijkheden voor windenergie worden kleineren projecten (financieel) haalbaarder. Doordat je zon en wind kan combineren.
 - In voormalig Lemsterland zijn geen dorpsmolens – hierdoor is er geen perspectief, om aan de slag te kunnen met energieopgave.

48.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
48.2-48.4	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

49. Kooperaasje GEKE

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Dorpsmolens
49.1	Kern van de zienswijze Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
49.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
49.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
49.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

49.2-
49.3

Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

50. Coöperatie Duurzaam Koudum

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens

50.1

Kern van de zienswijze

Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.

50.2

Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.

50.3

Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.

50.1

Reactie

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

50.2-
50.3

Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de

genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

51. Dokkumer vlaggencentrale

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windmolens bij bedrijventerreinen

51.1

Kern van de zienswijze

Verzoek om ook ruimte te bieden voor het plaatsen van windmolens bij bedrijventerrein (Betterwird) van Dokkum. Als Dokkumer Vlaggen Centrale hebben we ons ten doel gesteld om de transitie te maken naar productie met een zo laag mogelijke CO2 voetprint. We investeren op dit moment in 600 zonnepanelen en zouden uiteindelijk graag “van het gas” af willen.

Ook vanuit de markt is er namelijk een toenemende druk om naar productie met een lage CO2 voetprint te gaan. Als er geen mogelijkheden om te verduurzamen komen, maken we ons grote zorgen over onze concurrentiepositie in de komende 3 tot 5 jaar en daarmee over onze continuïteit en de werkgelegenheid, die we bieden in de regio.

Liander geeft aan dat het bedrijventerrein Betterwird nog zeven jaar moet wachten op netuitbreiding. Tot die tijd is het niet mogelijk om verder te verduurzamen, de productie uit te breiden of in te spelen op nieuwe ontwikkelingen.

Sluiten aan bij de zienswijze van Energiecoöperatie Garyp.

51.1

Reactie

We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd.

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

52. Energij Kooperaasje Garyp

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – meerdere

52.1

Kern van de zienswijze

Verzoek om meer ruimte voor zonneparken op actieve zandwindplassen die onder het natuurnetwerk Nederland vallen (NNN). Op de zandwinlocatie Panhuyspoel wordt de komende 20 jaar nog volop zand gewonnen. Deze locatie is opgenomen in het NNN-netwerk en heeft als bestemming ‘toekomstige natuur’. Naast de zandwinning is er

	genoeg ruimte om een groot drijvend zonnepark te realiseren. Het sluit aan bij de principes van meervoudig gebruik en tijdelijkheid.
52.2	Verzoek om meer ruimte voor nieuwe dorpsmolens. Om er voor te zorgen dat er voldoende groene stroom beschikbaar is voor de toekomstige vraag, is windenergie nodig. De combinatie zon en wind is positief voor de netcongestie. De opbrengsten kunnen lokaal blijven.
52.3	Verzoek ook voor meer ruimte voor (dorp) molens bij en nabij bedrijventerreinen in onze regio.
52.4	Verzoek om bij energieprojecten de voorwaarde op te nemen dat de opbrengsten lokaal blijven en terecht komt bij de mienskip. Met lokaal eigendom is dan geen vanzelfsprekendheid.
52.1	Reactie Er kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.5 lid 1 onder b is niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er geen zienswijze kan worden ingediend over multifunctioneel ruimtegebruik op een zandwinlocatie.
52.2-52.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
53.4	Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-)zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling). We zullen deze toelichting gebruiken in de voorstellen.
	Conclusie De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast.

53. Energie Blessum

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens	
Kern van de zienswijze	
53.1	Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
53.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
53.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
53.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
53.2-53.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
Conclusie	
De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.	

54. Particulier

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – meerdere	
Kern van de zienswijze	
54.1	Verzoek is om de maximale tiphoogte minimaal naar 200 meter te verhogen of helemaal vrij te geven. Hoe hoger de tiphoogte, des te rendabeler turbines kunnen draaien en hoe meer bestaande windturbines ruimte maken voor 1 nieuwe windturbine.

54.2	Verzoek om de termijn van de vergunning te verlengen naar minimaal 35 jaar. Nieuwe windmolens hebben een technische levensduur van minimaal 30 jaar, met een termijn van 25 jaar wordt kapitaal vernietigd.
54.3	Verzoek om de locaties voor nieuwe turbines niet te beperken tot de locaties Leeuwarden, Heerenveen en Drachten, voor de tiphoogte op nieuwe locaties geldt hetzelfde als genoemd in een eerdere alinea.
54.4	Verzoek om erfmolens ook mogelijk te maken voor sportverenigingen in het buitengebied. Doordat deze verenigingen in het algemeen in het winterseizoen en dan ook nog vaak 's avonds als de zon niet schijnt energie gebruiken. Dit helpt ook tegen de onstabiele energieprijzen.
54.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
54.2	Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
54.3	We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
54.4	<i>Zie antwoord 54.1</i>
	Conclusie De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

55. RWE

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – meerdere
55.1	Kern van de zienswijze RWE is verheugd dat er op gecontroleerde wijze meer ruimte wordt gegeven voor windenergie.

- 55.2 Verzoek is om de maximale tiphoogte naar 200 meter te verhogen. Er zijn maar een beperkt aantal turbineleveranciers die turbines leveren die hier binnen passen. De rentabiliteit van dit soort turbines staat onder druk, mede doordat de SDE++ ook op zo efficiënt (lees: groot) mogelijke turbines stuurt. Daarnaast is met een hogere windturbine relatief veel meer productie (MWh) te behalen, waardoor met minder turbines relatief veel meer groene stroom wordt geproduceerd.
- 55.3 Verzoek om de maximumtermijn van 25 jaar duidelijker te verwoorden, conform de regelgeving in de provincie Groningen. In de provincie Groningen hebben windparken een looptijd van 30 jaar. De termijn start bij het verkrijgen van de vergunning en is inclusief de eventuele beroepsprocedure, de bouwvoorbereidingen, de bouw zelf, de exploitatietermijn en het ontmantelen van het windpark. Het zal in de praktijk niet zorgen voor een verruiming van de looptijd, maar voor een helderder kader.
- 55.4 Verzoek is aan de provincie om aan te sluiten op de landelijke afspraken voor het opnemen van lokaal eigendom in de omgevingsverordening. In het klimaatakkoord is niet voor niks 50% opgenomen. Projectontwikkeling zou moeten gaan op basis van gelijkwaardigheid tussen initiatiefnemer en de lokale gemeenschappen. Door de verhoging van 50 naar 60 procent lokaal eigendom, vervalt de gelijkwaardigheid in de ontwikkeling.
- Reactie
- 55.2 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
- 55.3 Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
- 55.4 Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-)zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling). We zullen deze toelichting gebruiken in de voorstellen.

Conclusie

De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast. De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

56. Gemeente Weststellingwerf

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – meerdere

Kern van de zienswijze

- 56.1 Wij pleiten voor continuïteit van het beleid met een duidelijke stip aan de horizon en stap voor stap.
Om dit moment vanuit verschillende invalshoeken aan herijking van provinciaalbeleid. Via de energievisie, de Provinciale omgevingsvisie en de PMIEK. Daarnaast zijn er ook andere ruimtelijke opgaven. Verzoek voor een samenhangende benadering, met voldoende ruimte voor gemeenten om haar verantwoordelijkheid te kunnen nemen, ook als het gaat om een toekomstbestendig energiesysteem voor onze inwoners en bedrijven.
- 56.2 Verzoek om de voorwaarde dat het op te stellen vermogen van een kleine windmolen moet zijn afgestemd op de energiebehoefte van een initiatiefnemend- bedrijf los te laten.
- 56.3 Verzoek om de een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar voor wind- en zonprojecten niet op te nemen, maar het aan de gemeenten over te laten om hierover daar waar nodig afspraken te maken met initiatiefnemers.
- 56.4 Wij ondersteunen uw voornemen dat u met voorliggende wijziging anticipeert op duurzame energie-opwekprojecten die mogelijke voortkomen uit project OER (Opwek Energie Rijksgronden) van Rijkswaterstaat.
- ### Reactie
- 56.1 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
- 56.2 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
- 56.3 Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld.
Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.

Conclusie

De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

57. Eneco

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – meerdere

Kern van de zienswijze

- 57.1 Verzoek om de uitzonderingsgronden op te nemen die met het Rijk zijn overeengekomen voor zonneparken op landbouwgrond en hiernaast meer ruimte te bieden voor zonneparken in of nabij NNN-gebieden, indien het zonnenveld aantoonbaar een bijdrage levert aan het realiseren van de (instandhoudings)doelen van het NNN-gebied.
- 57.2 Het is voor veel ondernemers een hoofdpijndossier: netcongestie. Steeds meer bedrijven ervaren problemen doordat zij geen aansluiting op het elektriciteitsnet krijgen. Zo kan een groeiend aantal ondernemers niet starten, niet uitbreiden of niet verduurzamen. Daarom is het belangrijk om de beschikbare netcapaciteit optimaal te benutten door in te zetten op maatwerkoplossingen die aansluiten op het elektriciteitssysteem. Verzoek om meer ruimte voor maatwerkoplossingen waarbij geen technieken worden beperkt of uitgesloten.
- 57.3 Volgens het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE) en het Programma Energiehoofdstructuur (PEH) zal de elektriciteitsvraag verdrie- of zelfs verviervoudigen. Deze elektriciteitsvraag zal niet ingevuld kunnen worden met alleen wind op zee, kerncentrales of zonnepanelen op daken. Daarom verzoek om meer ruimte te bieden voor windparken op land en meer mogelijkheden te bieden voor zonneparken.

Reactie

- 57.1 Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden zijn toegestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip en zon-pv voor transitiegronden die onderdeel zijn van het gebiedsproces voortvloeiend uit het Veenweideprogramma 2021-2030. De overige uitzonderingsgronden zijn niet opgenomen in de wijzigingsverordening. Daarin voeren we een strenger beleid dan de voorkeursvolgorde zon die is vastgesteld door het Rijk, IPO, VNG en Netbeheer Nederland.
- Uw voorstel voor zonne-energie opstellingen in natuurgebieden toe te staan, tenzij het conflicteert met de natuurdoelen die hierop van toepassing zijn, is tegenstrijdig met artikel 6.6 lid 2 onder f. Onder dit artikel is een locatie voor zonne-energie niet toegestaan in NNN of natuur buiten NNN.
- 57.2-57.3 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

58. Particulier

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie

Kern van de zienswijze

58.1	Dit zijn maatregelen die naar mijn mening beslist niet duurzaam zijn. Tevens enorme vervuiling in het mooie Friese landschap. Er staan al veel te veel windmolens overal.
58.1	Reactie Wij zijn voor het opwekken van energie in eigen omgeving. Maar hechten er wel aan dat dit verantwoord gebeurt, ook in belang van het landschap. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

59. Doarpskoöperaasje Enerzjyk Eastermar

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens
59.1	Kern van de zienswijze Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
59.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
59.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
59.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
59.2-59.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het

Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

60. Noardlike Fryske Wâlden

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens
	Kern van de zienswijze
60.1	Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
60.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
60.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
60.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
60.2-60.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

61. Gemeente Smallingerland

Thema: Hoofdstuk 4 Milieu, Bodem en Ontgrondingen, Hoofdstuk 6 Duurzame Energie

- 61.1 Kern van de zienswijze
Ontgronden
In het ter inzage liggende voorstel wordt aangegeven dat de provincie voornemens is om de drempel voor ontgrondingen waarbij geen ontgrondingenvergunning nodig is te verlagen van 10.000 m³ tot 1.000 m³. Dit heeft tot gevolg dat er straks bij veel ontwikkelingen vaker een vergunning noodzakelijk is bij graafwerkzaamheden. Wij vinden dit onwenselijk omdat hiermee de vergunningsdruk voor de gemeente en andere initiatiefnemers wordt vergroot. In het wijzigingsbesluit wordt als reden voor deze wijzigingen aangegeven dat dit wenselijk is omdat over omvangrijke projecten kan gaan met veel vervoersbewegingen tot gevolg. Vanuit de gemeente wordt dit niet als een doorslaggevend argument gezien om het aantal m³ met een factor 10 te verlagen tot 1.000m³.
Verder wordt in artikel 4.1 uitgegaan van grondlagen dieper dan 2 m onder het oorspronkelijk maaiveld. Terwijl het Besluit activiteiten leefomgeving een ruimere vrijstellingsmogelijkheid kent. Namelijk grondlagen dieper dan 3 m onder het oorspronkelijke maaiveld. Wij verzoeken u de betreffende artikelen aan te passen, overeenkomstig het Besluit activiteiten leefomgeving.
- 61.2 Wij sluiten ons aan op de voorgenomen wijziging voor vergunningsplicht flora- en fauna-activiteit.
- 61.3 Wij hebben onze bedenkingen over de wijzigingen op zonne- en windenergie bijdragen aan de opgave van de energietransitie en de opgestelde energievisie.
- 61.4 Verzoek om het percentage lokaal eigendom niet te verhogen naar 60%. In praktijk wordt dit als complex ervaren en zal de uitvoering niet bevorderen.
- 61.5 Voor de tiphoogte van solitaire windmolens bij bedrijventerreinen zouden we de hoogtebeperking graag laten aansluiten bij de huidige praktijk, waarbij hogere turbines efficiënter zijn en er minder turbines noodzakelijk zijn.
- 61.6 Graag een mogelijkheid opnemen voor nieuwe dorpsmolens.
- 61.7 Verzoek om de huidige saneringsregels, onder artikel 6.1 lid 4 onder a, te laten vervallen. De gemeente kent geen huidige turbines waardoor sanering onmogelijk is en nieuwe windturbines niet gerealiseerd kunnen worden.
- 61.8 Geen beperking van maximale omvang per kern of stad opnemen. Het onderzoek van energiehub's en de energievisie geeft aan de clustering van grootschalige opwek nodig is.
- 61.9 Gemeentelijke beleids- en afwegingsruimte voor windturbines van minder vermogen dan 5MW, in lijn met het provinciaal bevoegd gezag vanuit de elektriciteitswet voor turbines met meer vermogen dan 5 Mw.
- 61.10 Ruimtelijk besluit
In de provinciale OVO worden nieuwe ontwikkelingen alleen mogelijk gemaakt met de wijziging van het omgevingsplan. Per ontwikkeling kunnen andere procedures ook wenselijk zijn (bijv. omgevingsvergunningsprocedure). Verzoek om het vervangen van het

	omgevingsplan door een definitief ruimtelijk besluit, conform de voormalige provinciale verordening.
	Reactie Ontgrondingen 61.1 Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Het verzoek in de zienswijze om het vergunning-vrije geval uit te breiden tot 3 meter onder het maaiveld maakt geen deel uit van de voorstellen die in de eerste wijzigingsverordening voor ontgrondingen zijn opgenomen. We willen hierover wel de volgende opmerking maken. In de Omgevingswet is vastgehouden aan de bestaande praktijk dat voor een ontgronding een vergunning vereist is, met uitzondering van aangewezen vergunning-vrije gevallen. Deze vergunning-vrije gevallen zijn aangewezen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Provincies hebben daarbij de bevoegdheid gekregen om van deze vergunning-vrije gevallen af te wijken of om vergunning-vrije gevallen toe te voegen. Iedere provincie kan zo inspelen op de specifieke situatie die in hun provincie speelt. In Fryslân zijn van oudsher de vergunning-vrije gevallen beperkt tot een diepte van 2 meter onder het oorspronkelijke maaiveld. Voor deze diepte is gekozen vanwege de bescherming van het grondwater en de afstemming met de regelgeving op het gebied van grondwaterbeschermingsgebieden. In Fryslân liggen de afdekkende keileemlagen relatief dicht aan de oppervlakte. Het doorgraven van de keileemlaag kan nadelige hydrologische effecten met zich meebrengen. Dat is de reden dat bij het bepalen van de vergunning-vrije gevallen bij de vaststelling van de Omgevingsverordening Fryslân 2022 in september 2022 is gekozen om deze te beperken tot 2 meter beneden het oorspronkelijke maaiveld. Voor dit onderdeel van de Omgevingsverordening ligt geen wijzigingsvoorstel voor en naar aanleiding hiervan kan dan ook geen zienswijze worden ingediend. Met betrekking tot het beperken van de vergunning-vrije gevallen tot een hoeveelheid af te graven materiaal van niet meer dan 1.000m³ merken wij het volgende op. Wij zijn van mening dat een beoordeling van een ontgronding waarbij meer dan 1.000 m³ materiaal wordt ontgraven wel op zijn plaats is. Wij zijn bij nader inzien van mening dat de vrijstelling te ruim is vastgesteld en dat het wenselijk is deze te beperken. Tot het moment dat de Omgevingswet in werking trad, werd deze hoeveelheid ook gehanteerd voor het bepalen van de vrijstelling. Met deze vrijstelling wordt juist aangesloten bij de vrijstelling in het BAL. De vrijstelling van de vergunningplicht voor het ontmantelen van depots is ten opzichte van de landelijke regels juist uitgebreid. Verder is de meldplicht voor ontgrondingen nu ook gekoppeld aan de vrijstellingen die in het Besluit activiteiten leefomgeving zijn geregeld en niet alleen aan de vrijstellingen in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt de werkwijze zoals die tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 hersteld. Dit was een omissie in de huidige Omgevingsverordening. 61.3 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend. 61.4 Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale

inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-)zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling). We zullen deze toelichting gebruiken in de voorstellen.

61.5 *Zie antwoord 61.3*

61.6-61.7 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

61.8 Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden willen toestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip. Hierbij hoort een omvang van een zonnepark die niet groter is dan passend bij de schaal van de kern. Daarnaast moet de zonneladder doorlopen worden en worden afgestemd op de resterende energiebehoefte (voorkeursvolgorde trede 1-4). De maximale omvang onder artikel 6.6 lid 3 onder c wordt niet aangepast.

61.9 Wij zijn voor het opwekken van energie in eigen omgeving. Maar hechten er wel aan dat dit verantwoord gebeurt. Er is in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoort 2023-2027 “oparbeidzje foar Fryslân” is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden door Provinciale Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet.

61.10 Ruimtelijk Besluit
Binnen de Omgevingswet hebben wij de mogelijkheid om te werken met Instructiebepalingen. Artikel 2.22 en 2.23 van de Omgevingswet geven hiervoor de juridische grondslag. Via de instructieregels kunnen wij zorgen voor doorwerking van het provinciale beleid. De mogelijkheid om van instructieregels gebruik te maken is in artikel 2.23 Omgevingswet wel geclausuleerd, een instructieregel kan worden gesteld over een Omgevingsplan. Regels over de inhoud of de motivering van een omgevingsplan kunnen weer worden gesteld over o.a. omgevingsvergunningen voor een omgevingsplanactiviteit of omgevingsvergunningen. Het is dus niet mogelijk om een instructieregel te koppelen aan een definitief ruimtelijk besluit. Onder de Omgevingswet wordt die term niet meer gebruikt.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

62. Coöperatie Pingjum U.A.

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens	
Kern van de zienswijze	
62.1	Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
62.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
62.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
62.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
62.2-62.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.	

63. Altis B.V. namens ondernemers Súdwest-Fryslân

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie, Erfmolens	
63.1	Kern van de zienswijze Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om als ondernemer verder te verduurzamen en stappen te zetten om energieneutraal te worden.

63.2	Het landelijk gebied kent naast agrarische ondernemers ook andersoortige bedrijvigheid, die ook een bijdrage leveren aan de leefbaarheid. Verzoek is om ruimte te geven aan gemeentes om een zorgvuldige afweging te maken voor de plaatsing van de windturbine, zodat niet het type werkzaamheden, maar de specifieke context bepaalt of er wel of niet ruimte is voor windenergie.
63.1- 63.2	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

64. Energij Koöperaasje Aldeboarn

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie, Dorpsmolens
61.1	Kern van de zienswijze: Wij zien een dorpsmolen als oplossing in Aldeboarn en kijken daarom op van de stellingname van de provincie dat nieuwe dorpsmolens niet worden toegestaan. De energietransitie kan niet zonder dorpsmolens.
61.2	In de wijzigingsverordening is er beperkt ruimte voor het vervangen van bestaande dorpsmolens onder voorwaarden met een maximum van 100 meter. De Energij Koöperaasje Aldeboarn vindt dit te beperkt en onrechtvaardig, maar snapt dat de provincie wel zuinig wil zijn op het landschap en ongebreidelde groei van windmolens wil voorkomen. Wij stellen voor om in de uitzonderingen meer ruimte te laten. Logischer en rechtvaardiger zou zijn om ook nieuwe dorpsmolens toe te staan, op voorwaarde dat aangetoond is dat het nodig is voor lokale balancerings van energievraag en -aanbod, bijvoorbeeld in geval van toenemende lokale elektriciteitsvraag door de warmtetransitie.
61.3	Wij zien alleen maar voordelen van een dorpsmolen op een gunstig gekozen locatie en passende in het Friese gedachtengoed en de Friese cultuur.
61.4	Verder wordt opgemerkt dat de beperking van 100 meter tiphoogte beter 100 meter masthoogte zou moeten zijn. Dit levert meer energie op en in de markt is er beperkt beschikbaarheid van 100 meter tiphoogte molens.
61.1- 61.3	Reactie Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de

uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

- 61.4 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

65. Energie Coöperatie Gaasterland (ECG)

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie, Dorpsmolens

- 65.1 Kern van de zienswijze:
Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.

- 65.2 Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.

- 65.3 Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.

- 65.1 Reactie
Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

- 65.2-65.3 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de

mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

66. Gemeente Leeuwarden

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - meerdere

Kern van de zienswijze:

- 66.1 In artikel 6.1 lid 5 is opgenomen dat op grotere bedrijventerreinen windturbines kunnen worden opgericht met een maximale hoogte van ten hoogste 100 meter. We zouden de hoogte windturbines graag naar 200 meter tiphoogte of 100 meter masthoogte willen brengen omdat uit onderzoek blijkt dat dit efficiënter is en per saldo veel minder molens vraagt.
- 66.2 In artikel 6.2 wordt het vervangen van een dorpsmolen door een nieuwe hogere molen toegestaan. We zouden ook graag de mogelijkheid willen hebben om medewerking te kunnen verlenen aan nieuwe initiatieven voor dorpsmolens.
- 66.3 Zonnevelden en windturbines worden gebonden aan een instandhoudingstermijn van 25 jaar. Vanuit het oogpunt van economische haalbaarheid, maar ook duurzaamheid en technische levensduur is een termijn van ten hoogste 30 jaar meer passend.
- 66.4 Het zonnepark bij vliegbasis dat op dit moment wordt ontwikkeld in samenspraak met de omliggende dorpen, gemeenten en ook uw provincie, lijkt onmogelijk te worden na wijziging van de verordening. De provinciale Omgevingsverordening zou ruimte moeten bieden om dit soort initiatieven in goed overleg mogelijk te blijven maken. De verordening moet daarvoor in ieder geval de mogelijkheid bieden om maatwerkoplossingen toe te passen.
- Naast deze punten die specifiek gericht zijn op de voorgestelde wijziging van de Omgevingsverordening zoals deze nu in ontwerp voor ligt, speelt meer in het algemeen nog het volgende:
- 66.5 Zonnevelden zouden we liever grootschalig op enkele plekken mogelijk willen maken dan verspreid. In de huidige verordening is de mogelijkheid voor zonnevelden rond de stad Leeuwarden beperkt tot 25 ha. Graag zien we dat die maximale omvang bij de stad wordt losgelaten of wordt vervangen door een maximum van 100 ha.
- 66.6 Daarnaast zou verduidelijkt moeten worden wat precies wordt verstaan onder lokaal eigendom. In de toelichting staat het volgende: "In artikel 6.6 staat dat we alleen beperkte ruimte bieden aan lokaal maatschappelijke initiatieven. Om dit goed te waarborgen is het percentage lokaal eigendom hoger dan de ambitie in het Klimaatakkoord. Wij beschouwen een lokaal maatschappelijk initiatief als een collectief bestaande uit lokale inwoners en of lokale bedrijven of een geïnitieerd door een lokale overheid. Er is geen mogelijkheid om hiervan af te wijken." Uit deze toelichting valt niet op te maken of een project dat wordt gerealiseerd door een lokale overheid en waarvan die overheid 60% eigendom heeft, nu is toegestaan of niet.
- 66.7 De Omgevingsverordening zou een (experimenteer)artikel moeten bevatten voor de realisatie van energiehubs (een plek voor opwek, conversie en opslag van energie) bij de grotere Friese kernen. Uit het onderzoek van FREON blijkt dat energiehubs op 'meso' schaal het beste scoren qua balans tussen energie en landschap.

66.8	In het algemeen hanteert de provincie via de verordening te strenge instructienormen. Het is bij verschillende ontwikkelingen niet duidelijk dat er sprake is van een provinciaal belang. De provincie mag gemeenten slechts beperken in hun bevoegdheden wanneer dat gebeurt met het oog op een provinciaal belang én dat belang niet doelmatig of doeltreffend door de gemeenten kan worden behartigd (artikel 2.3, lid 1 en 2 Omgevingswet). Bij de behandeling van de Omgevingswet in de Tweede Kamer heeft de Minister benadrukt dat de provincie een onderwerp niet lichtvaardig als kwestie van provinciaal belang mag aanmerken. De provincie moet motiveren waarom gemeenten niet in staat zouden zijn het belang te behartigen. Bovendien mag ingrijpen door de provincie niet verder gaan dan nodig is; ook dat moet de provincie motiveren.
66.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
66.2	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
66.3	Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
66.4	In de op 21 september 2022 vastgestelde Omgevingsverordening is specifiek overgangsrecht opgenomen, zoals omschreven in artikel 9.3. De regels van de nieuwe omgevingsverordening zijn van toepassing op alle opstellingen van zonne-energie, tenzij ze betrekking hebben op een specifieke locatie en het bestemmingsplan hiervoor vóór 3 juni 2020 in ontwerp ter inzage is gelegd. Verder hoeft de zonneladder (art. 6.4) niet te worden toegepast voor opstellingen voor zonne-energie waar vóór 3 juni 2020 al een zorgvuldig proces heeft plaatsgevonden samen met de lokale gemeenschap en waarbij de lokale gemeenschap voor minimaal 50 procent mede-eigenaar wordt van de opstelling voor zonne-energie.

Conform het overgangsrecht moet de daadwerkelijke aanvraag overeenkomen met het plan waarmee het participatieproces destijds is doorlopen. Dit overgangsrecht blijft werken, dat betekent dus dat het genoemde initiatief uitgezonderd is van de zonneladder (artikel 6.4), maar wel moet voldoen aan de aangescherpte randvoorwaarden onder artikel 6.6). De gemeente heeft de mogelijkheid om een ontheffing van de OVO aan te vragen als ze kunnen motiveren dat sprake is van een bijzondere omstandigheid.

- 66.5 Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden willen toestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip. Hierbij hoort een omvang van een zonnepark die niet groter is dan passend bij de schaal van de kern. Daarnaast moet de zonneladder doorlopen worden en worden afgestemd op de resterende energiebehoefte (voorkeursvolgorde trede 1-4). De maximale omvang onder artikel 6.6 lid 3 onder c wordt niet aangepast.
- 66.6 Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-) zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling). We zullen deze toelichting gebruiken in de voorstellen. Een lokale overheid valt dus ook binnen het begrip lokaal eigendom.
- 66.7 Energieproductie dicht bij energievraag plaatsen heeft vanuit het energiesysteem gezien ook de voorkeur. Daar lopen voorbereidende trajecten voor (*zie antwoord 66.1*)
- 66.8 **Instructieregels**
Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. In deze wijzigingsverordening zijn alleen instructieregels opgenomen voor de doorwerking van het provinciale beleid met betrekking tot windturbines en zonne-velden. Alleen met betrekking tot deze instructieregels kan een zienswijze worden ingediend.
Artikel 2.22 en 2.24 van de Omgevingswet bieden de grondslag om beleidsdoorwerking te reguleren met instructieregels. Instructieregels zijn algemeen verbindende voorschriften die onder andere kunnen worden gericht tot bestuursorganen van lagere overheden. Met het vaststellen van instructieregels wordt beleidsdoorwerking gewaarborgd. In dit geval dat het provinciale beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden een juiste vertaling krijgt in de besluitvorming van de lagere overheid. De instructieregel is in dit geval gekoppeld aan het gemeentelijke Omgevingsplan. In de juridische grondslag van de instructieregel staat dat de instructieregel wordt vastgesteld om te bereiken dat bestuursorganen voldoen aan de omgevingswaarden die op provinciaal niveau zijn vastgesteld en aan andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving. Met andere doelstellingen wordt bedoeld op beleidsdoelstellingen die door Provinciale Staten zijn geformuleerd met het oog op de maatschappelijke doelstellingen die in artikel 1.3 van de Omgevingswet zijn neergelegd. Het is daarbij niet van belang wat de juridische status van de stukken is waarin de beleidsdoelstellingen zijn opgenomen. Het beleid kan blijken uit alle schriftelijke en openbare documenten.
Het bestuursorgaan waar de instructieregel zich op richt moet deze in acht nemen als het een besluit neemt dat onder het bereik van de instructieregel valt.

Dit staat op het eerste gezicht haaks op de gedachte dat het primaat van besluitvorming onder de Omgevingswet bij de gemeentelijke overheid ligt. De bevoegdheid om een instructieregel op te nemen is daarom ook geclausuleerd. In de zienswijze wordt gesteld dat de instructieregels in strijd zou zijn met het subsidiariteitsbeginsel uit artikel 2.3 van de Omgevingswet. Allereerst in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoort 2023-2027 “oparbeidzje foar Fryslân” is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden door Provinciale Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet. Er is voor gekozen om voor dit onderdeel van de verordening geen rechtstreeks werkende regels voor burgers en bedrijven in de Omgevingsverordening zelf op te nemen, maar om met een Instructieregel voor Omgevingsplannen te werken. De bevoegdheid blijft daardoor bij de gemeente, alleen gelden er voorwaarden bij het gebruik van de bevoegdheid. Er is dus gekozen voor de minst belastende interventie. Er is bij de besluitvorming door gemeenten, binnen de in de instructieregel gestelde grenzen, nog afweging mogelijk.

Conclusie

De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast en de omschrijving van de instandhoudingstermijn wordt verduidelijkt.

67. Freonen fan Fossylfrij Fryslân

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie, Dorpsmolens

- 67.1 Kern van de zienswijze:
Geef ruimte aan dorpen die dat willen om een eigen molen te realiseren (nieuw of vervang). Het model van de Reduzum, Wommels of Tzum dient als uitgangspunt. (Ca 1 MW en tip-hoogte minder dan 100 meter).
- 67.2 Geef ruimte aan ten minste 20 dorpen/wijken om zon, wind en opslag van stroom mogelijk te maken als pilot om volledig zelfvoorzienend te worden. (energiehubs).
- 67.3 Geef bedrijventerreinen met een minimale omvang ruimte voor windenergie, afgestemd op het gebruik ter plekke. De hoogte van de windmolens op bedrijventerreinen hangt af van de grootte van het terrein en het stroom-gebruik ter plekke.
- 67.4 Geef de mogelijkheid om bestaande particuliere of bedrijfs-molens uitsluitend te vervangen door ‘dorpsmolens’. Wanneer bijvoorbeeld een bestaande turbine wordt overgenomen door een energiecoöperatie en daarna voldoet aan dezelfde eisen als de dorpsmolens uit de huidige lijst, zien wij geen rechtvaardiging voor het verschil in behandeling. Ook deze molens zijn dan immers de facto dorpsmolens geworden en verdienen daarom ook het predicaat dorpsmolens!
- 67.1/
67.4 **Reactie**
Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.
- Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de

uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

67.2 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er geen zienswijze kan worden voor opnemen van energiehubs. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. Energieproductie dicht bij energievraag plaatsen heeft vanuit het energiesysteem gezien ook de voorkeur. Daar lopen voorbereidende trajecten voor (zie antwoord 67.1)

67.3 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

68. Energie Coöperatie Doniawest

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Dorpsmolens

68.1 Kern van de zienswijze
Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.

68.2 Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Sta bij elk dorp een dorpsmolen toe. Daarbij is de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap. Definieer duidelijk wat er wordt verstaan onder een dorpsmolen. Wij stellen dan ook voor de definitie van een dorpsmolen aan te passen tot "een solitaire windmolen geplaatst binnen een straal van 4km gemeten vanaf het centrum van het dorp, die is voortgekomen uit een lokaal maatschappelijk initiatief en waarvan de opbrengsten volledig ten goede komen aan de lokale gemeenschap van het betreffende dorp".

68.3 Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld. Wij zijn ook voorstander van vervanging van bestaande windmolens, maar wel als deze nog werkend zijn. Indien de windmolens al jaren verwijderd zijn, willen we deze niet meer als vervanging zien.

Reactie

Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals

68.1	in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
68.2- 68.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen	

69. NoordenWind

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie	
Kern van de zienswijze	
69.1	Meer ruimte voor duurzame energie, mede om netcongestie te beperken.
69.2	Artikel 6.1 lid 2 – verzoek verhogen as-hoogte naar 20 of 25m, vanwege toename rendement.
69.3	Artikel 6.1 lid 4 - NoordenWind geeft in overweging of de grens van 45 meter of meer te laten vervallen of verlagen naar bv. 20 meter.
69.4	NoordenWind neemt waar dat er vanuit lokale energie coöperaties steeds meer vraag komt naar de mogelijkheid van een dorpsmolen. We stellen daarom voor om: 1. de limitatieve lijst te schrappen. 2. de mogelijkheid te bieden om bestaande (verouderde) solitaire molens te vervangen door dorpsmolens. Men is gewend aan een molen op deze locaties, de netinfrastructuur ligt er al.
Reactie	
69.1	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
69.2	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

69.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals
69.4	die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.
	Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

70. Groepen Friesland

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Erfmolens
	Kern van de zienswijze Allereerst is Groepen Friesland blij met de mogelijkheden voor recreatieve ondernemers voor het plaatsen van kleine molens.
70.1	Verzoek om in de definitie <i>recreatieve voorziening</i> de term groepsaccommodatie op te nemen. Bijna alle groepsaccommodaties die bij ons zijn aangesloten is sprake van een hoofdfunctie op een bouwperceel. We gaan ervan uit dat hier sprake is van een omissie bij het opstellen van de oorspronkelijke verordening.
	Met het opnemen van term groepsaccommodatie in de definitie recreatieve voorziening strookt deze tevens met de definitie voor kleinschalige recreatieve voorziening waar wel specifiek groepsaccommodaties als nevenfunctie genoemd worden. Dit alles om eventuele misverstanden te voorkomen bij eventuele interpretatie van de verordening.
70.1	Reactie In hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen is omschreven wat bedoeld wordt met kleinschalige recreatieve voorzieningen. Wij herkennen dat er onduidelijkheid kan ontstaan bij de toepassing van artikel 6.1 lid 3, met name op het begrip bepaling dagrecreatieve inrichting. Om meer duiding te geven aan dit artikel, nemen we een aantal concrete voorbeelden op in de toelichting. Aanpassing van alle definities is gewenst, maar vereist een bredere afweging – wat willen we met recreatie in Fryslân en wat valt er wel/niet onder? Het huidig wijzigingstraject is daar niet geschikt voor.
	Conclusie In de toelichting gaan we voorbeelden opnemen van dag-recreatieve inrichting. De huidige definitie van recreatieve voorziening blijft gehandhaafd.

71. Energiecoöperatie De Eendracht

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens
Kern van de zienswijze

71.1	Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
71.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
71.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
71.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
71.2- 71.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

72. Gemeente Súdwest Fryslân

	Thema: Hoofdstuk 4 Milieu, Bodem, Ontgrondingen, Hoofdstuk 6 Duurzame Energie
72.1	Kern van de zienswijze Algemeen De Omgevingswet beoogt een versterking van de positie van decentrale overheden, volgens het principe decentraal, tenzij. De voorgestelde wijzigingen hebben naar onze mening nog teveel een algemeen bindend karakter, waardoor de wijzigingen verder gaan dan het (sec) waarborgen van Provinciale belangen.

72.2	Verzoek dat de OVO de mogelijkheid moeten bieden aan alle bedrijven in het buitengebied en wij vragen om dit te wijzigen in artikel 6.1. Dit voorkomt ook dat er verdere onrechtvaardigheid ontstaat in de behandeling van de bedrijven, op basis van een -niet eenduidige- definitie. Door de(ze) bedrijvigheid in het landelijk gebied blijft de leefbaarheid groot, is er werkgelegenheid en zij zijn onderdeel van onze ketens van de economie. Veel van deze bedrijven worden nu alsnog geremd in hun verduurzaming.
72.3	Ontgrondingen In het ter inzage liggende voorstel wordt aangegeven dat de Provincie voornemens is om de drempel voor ontgrondingen waarbij geen ontgrondingenvergunning nodig is te verlagen van 10.000 m³ tot 1.000 m³, voor het ontgronden voor een waterput, reservoir, bassin, vijver, poel of een daarmee vergelijkbare voorziening (art 4.1.1.a.2). Wij vinden dit onwenselijk omdat hiermee de vergunningsdruk voor de gemeente en andere initiatiefnemers wordt vergroot. Wij verzoeken u om bovenstaande redenen de drempel voor ontgrondingen niet te verlagen dan wel beter te motiveren waarom deze aanpassing wordt gedaan. Verder wordt in artikel 4.1 uitgegaan van grondlagen dieper dan 2 m onder het oorspronkelijk maaiveld. Terwijl het Besluit activiteiten leefomgeving een ruimere vrijstellingsmogelijkheid kent. Namelijk grondlagen dieper dan 3 m onder het oorspronkelijke maaiveld. Wij verzoeken u dit artikel aan te passen, overeenkomstig het Besluit activiteiten leefomgeving.
72.1	Reactie Algemeen Bij het laten doorwerken van het provinciaal beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden maken we gebruik van instructieregels. Artikel 2.22 en 2.24 van de Omgevingswet bieden de grondslag om beleidsdoorwerking te reguleren met instructieregels. Instructieregels zijn algemeen verbindende voorschriften die onder andere kunnen worden gericht tot bestuursorganen van lagere overheden. Met het vaststellen van instructieregels wordt beleidsdoorwerking gewaarborgd. In dit geval dat het provinciale beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden een juiste vertaling krijgt in de besluitvorming van de lagere overheid. De instructieregel is in dit geval gekoppeld aan het gemeentelijke Omgevingsplan. In de juridische grondslag van de instructieregel staat dat de instructieregel wordt vastgesteld om te bereiken dat bestuursorganen voldoen aan de omgevingswaarden die op provinciaal niveau zijn vastgesteld en aan andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving. Met andere doelstellingen wordt bedoeld op beleidsdoelstellingen die door Provinciale Staten zijn geformuleerd met het oog op de maatschappelijke doelstellingen die in artikel 1.3 van de Omgevingswet zijn neergelegd. Het is daarbij niet van belang wat de juridische status van de stukken is waarin de beleidsdoelstellingen zijn opgenomen. Het beleid kan blijken uit alle schriftelijke en openbare documenten. Het bestuursorgaan waar de instructieregel zich op richt moet deze in acht nemen als het een besluit neemt dat onder het bereik van de instructieregel valt. Dit staat op het eerste gezicht haaks op de gedachte dat het primaat van besluitvorming onder de Omgevingswet bij de gemeentelijke overheid ligt. De bevoegdheid om een instructieregel op te nemen is daarom ook geclausuleerd. In de zienswijze wordt gesteld dat de instructieregels in strijd zou zijn met het subsidiariteitsbeginsel uit artikel 2.3 van de Omgevingswet. Allereerst in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoort 2023-2027 “oparbeidzje foar Fryslân” is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden door Provinciale Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet. Er is voor gekozen om voor dit onderdeel van de verordening geen rechtstreeks werkende

regels voor burgers en bedrijven in de Omgevingsverordening zelf op te nemen, maar om met een Instructieregel voor Omgevingsplannen te werken.

De bevoegdheid blijft daardoor bij de gemeente, alleen gelden er voorwaarden bij het gebruik van de bevoegdheid. Er is dus gekozen voor de minst belastende interventie. Er is bij de besluitvorming door gemeenten, binnen de in de instructieregel gestelde grenzen, nog afweging mogelijk. We geven hiermee op gepaste wijze invulling aan het provinciale belang en gaan daarbij naar onze mening zeker niet te ver.

- 72.2 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.

72.3 Ontgrondingen

Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Het verzoek in de zienswijze om het vergunning-vrije geval uit te breiden tot 3 meter onder het maaiveld maakt geen deel uit van de voorstellen die in de eerste wijzigingsverordening voor ontgrondingen zijn opgenomen.

We willen hierover wel de volgende opmerking maken. In de Omgevingswet is vastgehouden aan de bestaande praktijk dat voor een ontgroning een vergunning vereist is, met uitzondering van aangewezen vergunning-vrije gevallen. Deze vergunning-vrije gevallen zijn aangewezen in het Besluit activiteiten leefomgeving. Provincies hebben daarbij de bevoegdheid gekregen om van deze vergunning-vrije gevallen af te wijken of om vergunning-vrije gevallen toe te voegen.

Iedere provincie kan zo inspelen op de specifieke situatie die in hun provincie speelt. In Fryslân zijn van oudsher de vergunning-vrije gevallen beperkt tot een diepte van 2 meter onder het oorspronkelijke maaiveld. Voor deze diepte is gekozen vanwege de bescherming van het grondwater en de afstemming met de regelgeving op het gebied van grondwaterbeschermingsgebieden. In Fryslân liggen de afdekkende keileemlagen relatief dicht aan de oppervlakte. Het doorgraven van de keileemlaag kan nadelige hydrologische effecten met zich meebrengen. Dat is de reden dat bij het bepalen van de vergunning-vrije gevallen bij de vaststelling van de Omgevingsverordening Fryslân 2022 in september 2022 is gekozen om deze te beperken tot 2 meter beneden het oorspronkelijke maaiveld. Voor dit onderdeel van de Omgevingsverordening ligt geen wijzigingsvoorstel voor en naar aanleiding hiervan kan dan ook geen zienswijze worden ingediend.

Met betrekking tot het beperken van de vergunning-vrije gevallen tot een hoeveelheid af te graven materiaal van niet meer dan 1.000m³ merken wij het volgende op. Wij zijn van mening dat een beoordeling van een ontgroning waarbij meer dan 1.000 m³ materiaal wordt ontgraven wel op zijn plaats is. Wij zijn bij nader inzien van mening dat de vrijstelling te ruim is vastgesteld en dat het wenselijk is deze te beperken. Tot het moment dat de Omgevingswet in werking trad, werd deze hoeveelheid ook gehanteerd voor het bepalen van de vrijstelling. Met deze vrijstelling wordt juist aangesloten bij de vrijstelling in het BAL.

De vrijstelling van de vergunningplicht voor het ontmantelen van depots is ten opzichte van de landelijke regels juist uitgebreid. Verder is de meldplicht voor ontgrondingen nu ook gekoppeld aan de vrijstellingen die in het Besluit activiteiten leefomgeving zijn geregeld en niet alleen aan de vrijstellingen in de Omgevingsverordening. Hiermee wordt de werkwijze zoals die tot de inwerkingtreding van de Omgevingswet op 1 januari 2024 hersteld. Dit was een omissie in de huidige Omgevingsverordening.

Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

73. Energiecoöperaties Duurzaam Woudsend.

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens
--

	Kern van de zienswijze
73.1	Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
73.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.
73.3	Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.
73.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
73.2-73.3	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot een aanpassing van de voorstellen.

74. Enerzjy Kooperaasje 't Haske

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens
--

Kern van de zienswijze

- 74.1 Krap 4 maanden na de inwerkingtreding van Omgevingsverordening per 1 januari 2024 worden we geconfronteerd met aanpassingen van uw Provinciaal beleid die haaks staan op alle eerdere uitgangspunten en ambtelijke instemmingen op ons plan. En bovendien ongemotiveerd de Haskerveenpolder als veenweidegebied uitsluit van gebieds(her)ontwikkeling. Onze oproep aan de politiek is dan ook verantwoordelijkheid te nemen voor een consistent duurzaam energiebeleid door aan de hand van betrouwbare gegevens ten aanzien van energiebehoefte ruimte te geven aan reeds in gang gezette (burger-)initiatieven tot herontwikkeling van een deel van het veenweidegebied van de Haskerveenpolder.
- 74.2 De systeemstudie van Berenschot, in 2022 uitgevoerd in opdracht van de provincie Fryslân, geeft als hoofdconclusie dat er voor 2030 in alle scenario's windmolens en zonneparken op landbouwgrond (trede 4) nodig zijn. Hetzelfde geldt voor het onderzoek energiehubs.
- 74.3 Ons voorstel komt er ten aanzien van de concept aanpassingen omgevingsverordening 2024 (Eerste wijziging Omgevingsverordening) op het volgende neer:
- 74.3 - Behoud het oorspronkelijke artikel 6.6 op grond waarvan in een omgevingsplan onder voorwaarden voorzien kan worden in een opstelling voor zonne-energie op landbouwgronden buiten het bestaand stedelijk gebied.
 - 74.4 - Behoud het oorspronkelijke artikel 6.6 lid 4 waarin de mogelijkheden zoals die in het provinciale Veenweideprogramma 2021-2030 en het 'Beleidskader Sinnefjilden De Fryske Marren 2020' (13 januari 2021) expliciet worden genoemd, voor de opwek van duurzame energie op veengrond.
 - 74.5 - Behoud met artikel 6.6 lid 4 ook de mogelijkheid tot een grotere opstelling indien deze voortvloeit uit een lokaal maatschappelijk initiatief en tegemoetkomt aan de energiebehoefte van één of meerdere samenwerkende kernen.
 - 74.6 - Wees reëel ten aanzien van het afstandscriterium tot bebouwing bij dorpen (50m) en bij steden (100-200m). Zoals verwoord in onze zienswijze op de Ontwerp Wijziging Verordening Romte (zon) van 14 augustus 2020, is dit echt te dichtbij en gaat ten koste van het leefgenot.
 - 74.7 - Houdt de voortgang tot verduurzaming erin. De Veenweidevisie dateert van 2015 en de afgelopen 9 jaar zijn vele gebiedsprocessen van start gegaan. Onze oproep is om hier rekening mee te houden. Voor ons project hoeft alleen de afsluitende gebiedstafel van de Sinnetafel methodiek, (art 6.4) nog uitgevoerd te worden.

Reactie

- 74.1 De aanleiding voor de wijzigingen van de omgevingsverordening op duurzame energie is het nieuwe bestuursakkoord. Er is in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoord 2023-2027 "oparbeidzje foar Fryslân" is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden door Provinciale Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet.

Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden zijn toegestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip en zon-pv voor transitiegronden die onderdeel zijn van het gebiedsproces voortvloeiend uit het Veenweideprogramma 2021-2030. De verwijzing naar Veenweidevisie 2015 wordt aangepast naar Veenweideprogramma 2021-2030.

Aanleiding voor de tweede uitzonderingsgrond zijn de bestuurlijke afspraken die gemaakt zijn in oktober tussen het Rijk, IPO en VNG over de aangescherpte voorkeursvolgorde zon. De uitzonderingsgrond is specifiek gekoppeld aan de gebiedsprocessen die zijn

aangemerkt binnen het Veenweideprogramma 2021-2030. Momenteel zijn dit zes gebiedsprocessen (kansrijke gebieden).
 In de toekomst kunnen dit ook andere gebieden zijn, mits deze formeel worden opgenomen binnen het programma.
 Als provincie zitten wij samen met lokale overheden en partijen in deze gebiedsprocessen. Binnen die gebiedsprocessen wordt een zorgvuldige en kritische afweging gemaakt tussen de opgaves in het gebied, bijvoorbeeld in peilbeheer en toekomstperspectieven van de landbouw. Energie kan hierbij tijdelijk een alternatief verdienmodel bieden, mits dit ruimtelijk zorgvuldig wordt afgewogen. Daarnaast moet duurzame opwek een collectieve oplossing bieden voor de gebiedsgerichte opgave en niet een individueel belang dienen. Daarmee wordt ook uitgegaan van 100% lokaal eigendom. Als kader is daarom opgenomen dat de opwek van energie noodzakelijk moet zijn voor het bepalen van de gebiedsopgave. Om deze reden houden wij vast aan de koppeling van deze uitzonderingsgrond aan de formele gebiedsprocessen van het veenweideprogramma.

74.2 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

74.3-74.5 Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden willen toestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip. Hierbij hoort een omvang van een zonnepark die niet groter is dan passend bij de schaal van de kern. De mogelijkheid om hiervan af te wijken (voormalig art. 6.4) is verwijderd en artikel 6.6 is aangepast.

74.6 Afstandscriterium valt onder landelijke wet- en regelgeving onder het BAL en BBL, daar kunnen wij als decentrale overheid geen strengere eisen in stellen.

74.7 *Zie antwoord 74.1.*

Conclusie
 De verwijzing naar Veenweidevisie 2015 wordt aangepast naar Veenweideprogramma 2021-2030. Ook wordt in de toelichting verduidelijkt dat onder artikel 6.6 lid 4 onder d een gebiedsgerichte opgave ook 100% lokaal eigendom impliceert.

75. Klimaatfonds NL Participaties BV

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie

75.1 Kern van de zienswijze
 Artikel 6.1 en 6.6 – Energiebehoefte
 De huidige omgevingsverordening lijken in tegenspraak met de praktische uitvoerbaarheid en urgente noodzaak van de energiedoelen, zoals de RES-doelstellingen. Verzoek om inzage in de onderbouwing dat deze doelstellingen gehaald kunnen worden.

75.2 Verwijzing naar artikel 6.4 toevoegen in de inleiding van artikel 6.6

75.3 Uitzonderingsgrond van Veenweideprogramma op basis van gebiedsprocessen waar bestuurlijke afspraken onder liggen creëert een ongewenste *level playing field* waarbij subjectieve toetsen de rechtszekerheid van de huidige ontwerp wijzigingsverordening aantast. De referentie naar de Veenweidevisie 2015, is onpraktisch en niet toekomstbestendig. Verzoek voor objectieve beoordeling van kenmerken in

veenweidegebieden, op basis waarvan gronden in aanmerking kunnen komen voor de ontwikkeling van zonne-energieprojecten.

- 75.4 Heroverweging van de termijn van 25 jaar voor zon op land. Een flexibelere benadering, waarbij de levensduur van zonneparken kan worden verlengd op basis van hun prestaties en bijdrage aan de energievoorziening, zou meer recht doen aan de investeringen en de ecologische en sociale voordelen die deze projecten opleveren.
- 75.5 Voorstel om de beperking op de paneeldeckingsgraad op te heffen, refererend aan de bestaande ecologische waarborgen in artikel 6.6, lid 3a.
- 75.6 De verhoging tot 60% lokaal eigendom zonder de mogelijkheid van afwijkingen, zoals voorheen mogelijk was onder artikel 6.6 lid 5, kan ertoe leiden dat breed gedragen initiatieven niet van de grond komen, omdat de financiële en organisatorische drempels te hoog worden. Verzoek om uitzonderingsgrond te behouden en inzage in documentatie en onderzoeken die ten grondslag liggen voor een verhoging.
- 75.7 Artikel 6.6 lid 2b-d – aansluitend/nabij bestaand stedelijk gebied
Wij pleiten er dan ook voor om per project te bepalen hoe deze zich verhoudt tot aansluitend stedelijk gebied en/of nabijgelegen (duurzame) infrastructuur, industrie of overige energiehubs. Door een flexibeler benadering te hanteren vinden we een balans tussen energetische opbrengst en landschappelijke integratie
- 75.8 Afwijkingsgrond voor de omvang van zonne-opstellingen niet schappen (voormalig artikel 6.6 lid 4). Clustering zorg voor besparing op netinfrastructuur en biedt een (innovatieve) oplossing voor het bedrijfsleven dat nu op slot zit.
- 75.9 Onder het kopje ‘Werken met principes, vooroverleg en omgevingstafel’ lopen de verantwoordelijkheden en bevoegdheden bestuursrechtelijk door elkaar. De locatiekeuze is een lokale verantwoordelijkheid, die start met de bereidwilligheid van grondeigenaren en draagvlak in de regio. We pleiten er dan ook voor om de locatiekeuze op gemeenteniveau te bepalen, dichtbij waar projecten tot uitvoering worden gebracht

Reactie

- 75.1 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
- 75.2 Artikel 6.4 is opgenomen dat de zonneladder van toepassing is op de gehele afdeling 6.2 opstellingen voor zonne-energie. Oftewel, alle opstellingen voor zonne-energie. Een extra referentie is hierdoor overbodig.
- 75.3 Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden zijn toegestaan. Aanleiding voor de tweede uitzonderingsgrond zijn de bestuurlijke afspraken die gemaakt zijn in oktober 2023 tussen het Rijk, IPO en VNG over de aangescherpte voorkeursvolgorde zon. De uitzonderingsgrond is specifiek gekoppeld aan de gebiedsprocessen die zijn aangemerkt binnen het Veenweideprogramma 2021-2030. De verwijzing naar Veenweidevisie 2015 wordt aangepast naar Veenweideprogramma 2021-2030.

Als provincie zitten wij samen met lokale overheden en partijen in deze gebiedsprocessen. Binnen die gebiedsprocessen wordt een zorgvuldige en kritische afweging gemaakt tussen de opgaves in het gebied, bijvoorbeeld in peilbeheer en

toekomstperspectieven van de landbouw. Energie kan hierbij tijdelijk een alternatief verdienmodel bieden, mits dit ruimtelijk zorgvuldig wordt afgewogen. Daarnaast moet duurzame opwek een collectieve oplossing bieden voor de gebiedsgerichte opgave en niet een individueel belang dienen. Daarmee wordt ook uitgegaan van 100% lokaal eigendom. Als kader is daarom opgenomen dat de opwek van energie noodzakelijk moet zijn voor het bepalen van de gebiedsopgave. Om deze reden is uitzonderingsgrond juist gekoppeld aan de formele gebiedsprocessen van het veenweideprogramma. Aan deze koppeling, i.c. aan de gebiedsbepaling, ligt een evenwichtige afweging ten grondslag die ook de rechtszekerheid ten goede komt.

- 75.4 Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
- 75.5 Het artikel 6.6 lid 3 onder a zorgt ervoor dat de landschappelijke en ecologische inpassing tot stand komt door middel van een Omgevingstafel. Een natuur inclusief ontwerp is multi-interpretabel en garandeert allerm minst dat die 25% onbedekt oppervlak in acht genomen wordt bij elk initiatief. Daarom hebben we een aanvullende eis opgenomen m.b.t. onbedekt oppervlak (art. 6.6 lid 3 onder d) en is gebaseerd op de “Gedragscode Zon op Land” om de meerwaarde voor de omgeving, waaronder biodiversiteit, te waarborgen.
- 75.6 Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-)zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling). We zullen deze toelichting gebruiken in de voorstellen.
- 75.7-75.8 De voorkeursvolgorde zon is geïntroduceerd om het ruimtebeslag om landbouwgronden te beperken. In de twee uitzonderingen die zijn opgenomen zijn er hierdoor strenge voorwaarden aan de locatiekeuze verbonden. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip. Hierbij hoort een omvang van een zonnepark die niet groter is dan passend bij de schaal van de kern. De mogelijkheid om hiervan af te wijken (voormalig art. 6.4) is verwijderd en artikel 6.6 is aangepast.
- 75.9 Wij zijn voor het opwekken van energie in eigen omgeving. Maar hechten er wel aan dat dit verantwoord gebeurt. Er is in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoart 2023-2027 “oparbeidzje foar Fryslân” is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnenvelden door Provinciale

Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet.

Conclusie

De verwijzing naar Veenweidevisie 2015 wordt aangepast naar Veenweideprogramma 2021-2030. Ook wordt in de toelichting verduidelijkt dat onder artikel 6.6 lid 4 onder d een gebiedsgerichte opgave ook 100% lokaal eigendom impliceert. De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast. De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

76. Friese Milieu Federatie (FMF)

Thema: Hoofdstuk 4 – Milieu, Bodem en Ontgrondingen, Hoofdstuk 5- Natuur, Hoofdstuk 6 - Duurzame Energie

76.1

Kern van de zienswijze Ontgrondingen

De verordening maakt het mogelijk om zonder omgevingsvergunning een ontgrondingsactiviteit te verrichten, met uitzondering van het afgraven van depots van modermateriaal die niet langer dan 5 jaar geleden voor het laatst zijn gebruikt. FMF is van mening dat voor deze activiteit een omgevingsvergunning vereist zou moeten zijn. Het is van cruciaal belang dat elke ontgrondingsactiviteit zorgvuldig wordt beoordeeld op mogelijke negatieve effecten op het milieu en de leefomgeving. Deze kunnen namelijk behoorlijk groot zijn, bijvoorbeeld als het gaat om het aantasten van landschappelijke en archeologische waarden. Ook kunnen deze activiteiten impact hebben op het (grond)watersysteem. Vanuit het perspectief van “water en bodem sturend” moeten deze activiteiten beoordeeld worden. Het Wetterskip heeft daarvoor Fryslân klimaatbestendig 2050 vastgesteld. We stellen voor dit als toetsingskader te gebruiken.

76.2

Graag zouden wij graag in de verordening een standpunt zien waarin de Provincie lichtvervuiling en de daaraan gekoppelde negatieve effecten op mens en natuur kan inperken.

76.3

Voorstel om op voorhand vormen van duurzame energieopwekking uit te sluiten in de volgende gebieden: nationaal natuur netwerk (NNN), Natura 2000 gebieden, weidevogel(kans)gebieden.

76.4

Toevoegen randvoorwaarde uitzonderingsgrond zon bij veenweideprogramma: dat zonneparken meerwaarde moeten hebben voor de natuurwaarden in het gebied (“natuurinclusief”) en het landschap.

76.5

Wij zijn het met de FEA eens dat het verstandig is om eerst een integrale visie te maken voor Fryslân in het kader van de provinciale Omgevingsvisie en dan pas dit te vertalen naar de verordening. Wij zien mogelijkheden om de opwek van energie te combineren met herstel van natuur, maar dit zal wel zorgvuldig en goed afweging moeten plaatsvinden.

76.1

Reactie Ontgrondingen

Wij zijn van mening dat de vrijstelling voor het ontmantelen van een bodemdepot noodzakelijk is om te voorkomen dat handhaving op de algemene regels van het Besluit activiteiten leefomgeving voor wat betreft het opslaan van bodemmateriaal wordt gefrustreerd door een vergunningplicht op het ontgronden. In de toelichting bij de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening hebben wij dit uiteen gezet. We willen benadrukken dat de vrijstelling alleen betrekking heeft op het afgraven of verwijderen van

depots en depotmateriaal en niet om de bodem, dus de grond beneden maaiveld. We erkennen dat depots na verloop van tijd een bodemfunctie kunnen krijgen en onderdeel kunnen worden van de vaste bodem. In die gevallen is een beoordeling wenselijk met het oog op de landschappelijke waarden. Om deze reden is ervoor gekozen om het afgraven van bodemmateriaal tot slechts vijf jaar na ontstaan van het depot vrij te stellen van de vergunningplicht. Binnen deze termijn is het niet aannemelijk dat depots een bodemfunctie hebben gekregen.

76.2 Licht

Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. In deze wijzigingsverordening zijn geen bepalingen over licht opgenomen. Dit betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend. Wanneer door Provinciale Staten beleid met betrekking tot lichtvervuiling wordt vastgesteld kan in een volgende wijzigingsverordening dit onderdeel worden meegenomen.

76.3 Onder artikel 6.6 lid 2 onder e, worden er voor kleinschalige lokale initiatieven, de locaties uitgesloten die liggen in natuurnetwerk Nederland of in natuur buiten het natuurnetwerk Nederland. Een verbod op duurzame opwek op weidevogelkansgebied is niet werkbaar vanwege de grote oppervlakte die dit in Fryslân betreft. Ecologische inpassing is gewaarborgd middels artikel 6.6 lid 2e en artikel 6.6 lid 3d. Daarnaast wordt er een handreiking opgesteld voor duurzame opwek, waarbij ook weer aandacht gevraagd wordt voor ecologische inpassing.

76.4 Natuur is ook geborgd binnen de uitzonderingsgrond. Bij de uitzonderingsgrond opgenomen onder artikel 6.6 lid 4 zijn de volgende kaders opgenomen: a. zonne-energie een noodzakelijk onderdeel is om een integrale gebiedsgerichte opgave te kunnen realiseren; b. dit een bijdrage levert aan andere opgaven en ambities, zoals herstel biodiversiteit, energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie, werkgelegenheid of landschapsversterking. Leefomgeving, natuur en biodiversiteit is één van de programmalijnen binnen het Veenweideprogramma 2021-2030 en is daarmee ook onderdeel van de gebiedsgerichte opgave.

76.5 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

77. Vereniging Windturbine-eigenaren Friesland (VWF)

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Kleine windturbines

77.1

Kern van de zienswijze

Loslaten van de beperking van maximale tiphoogte van 100m voor solitaire windturbines. Gemeentelijk beleid zorgt ervoor dat er geen ongewenste situaties ontstaan en strakke kaders zijn economisch onhoudbaar en beperkt gezamenlijke initiatieven (zoals energiegemeenschappen).

77.2	Verhoging van de tiphoogte van 10m naar 15m voor kleine windturbines en dakturbines onder artikel 6.3 lid 2.
77.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
77.2	Er kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.3.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er geen zienswijze kan worden ingediend over kleine windturbines.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

78. Particulier

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie
78.1	Kern van de zienswijze Meer ruimte bieden voor de opwek van windenergie bij lokale initiatieven, ook in het belang voor de realisatie van warmtenet door aquathermie. Bijvoorbeeld het opschalen van een bestaande turbine naar een dorpsmolen.
78.2	Vanuit landschappelijke overwegingen voorstel om te onderzoeken hoe jongere generaties aankijken tegen windenergie. Zij zijn opgegroeid in een landschap waar windenergie onderdeel van is.
78.1-78.2	Reactie Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

79. Dam Beton

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Windenergie
Kern van de zienswijze

79.1	Niet uitsluiten of mogelijk maken van opstellingen van windturbines bij Akkrum vanwege verduurzaming van bedrijfsprocessen die van belang zijn voor onder andere de (woning)bouw en infrastructuur.
79.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

80. Particulier

	Thema: Hoofdstuk 5 - Natuur
80.1	Kern van de zienswijze Graag rekening houden met en handhaving in de omgevingsverordening van het stiltegebied Delleburen en de impact van het motorcrossterrein op dit gebied.
80.1	Reactie Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. De aanwijzing van Delleburen als stiltegebied is niet in deze wijzigingsverordening opgenomen. Tegen dit onderdeel kan daarom geen zienswijze worden ingediend. Met de wijziging van artikel 4.38 wordt alleen onderdeel a uit het derde lid verwijderd, aan de bepalingen wijzigt verder niets. De bepaling ziet op activiteiten die binnen een aangewezen stiltegebied plaatsvinden en niet op activiteiten die buiten een stiltegebied plaatsvinden. Ook onder de geldende Omgevingsverordening werd bij het verlenen van een vergunning voor een activiteit binnen een stiltegebied al getoetst of het belang van het voorkomen en beperken van geluidbelasting binnen een stiltegebied niet onevenredig werd geschaad door het verlenen van de vergunning.
	Conclusie Zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

81. Werkgroep Duurzaam Haule / Vereniging Plaatselijk Belang 'Helpt Elkander'

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens.
81.1	Kern van de zienswijze Verzoek om meer ruimte voor lokale windenergie, dit is nodig om de doelstelling te halen voor de RES, maar ook voor het tegengaan van netcongestie.
81.2	Verzoek om meer ruimte te bieden voor dorpen die dat willen zelf de eigen energie te laten opwekken met dorpsmolens. De opgewekte energie kan tegen een stabiele prijs geleverd worden aan de eigen inwoners. Dankzij de nieuwe SCE-regeling zijn dorpsmolens ook financieel haalbaar. Verzoek is om de limitatieve lijst zoals opgenomen in de OVO los te laten en dorpen de gelegenheid te bieden om nieuwe dorpsmolens te

realiseren. Bijvoorbeeld in eerste instantie in de vorm van een pilot waarbij tien dorpen de mogelijkheid krijgen, waarbij de voorwaarde is dat de opbrengsten volledig ten goede komen van de lokale gemeenschap.

- 81.3 Verzoek om meer ruimte te geven om bestaande (particulier of bedrijfs-) windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Veel van de bestaande windmolens zijn al afgeschreven. Dit windmolens kunnen vervangen worden voor nieuwe dorpsmolens. Dit zorgt dat er een bijdrage kan worden geleverd aan de energiedoelstelling, de huidige netinfrastructuur behouden kan blijven, de opbrengsten lokaal blijven, meer draagvlak en een uniformer ruimtelijk beeld.

Reactie

- 81.1 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

- 81.2-81.3 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

82. Amelander Energiecoöperatie

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens

Kern van de zienswijze

- 82.1 In onze visie wordt energie duurzaam en lokaal opgewekt en tegen een eerlijke (kost)prijs geleverd aan huishoudens. Er is meer windenergie nodig.
- 82.2 Opnieuw definiëren van het begrip 'dorpsmolen' en daarmee ook het limitatieve karakter (16 dorpsmolens) van de bestaande lijst los te laten.
- 82.3 Verzoek is om ruimte te bieden voor meer nieuwe dorpsmolens wanneer er vanuit het dorp voldoende draagvlak voor is. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een pilot van 10 nieuwe dorpsmolens.
- 82.4 Ruimte bieden om bestaande windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Wanneer bijvoorbeeld een bestaande turbine wordt overgenomen door een energiecoöperatie en daarna voldoet aan dezelfde eisen als de dorpsmolens uit de huidige lijst, zien wij geen rechtvaardiging voor het verschil in

	behandeling. Hiermee worden bestaande locaties, netinfrastructuur gebruikt, behouden we de windstroom, en sluiten we aan bij logische momenten van vervanging.
81.1	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.
81.2-81.4	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

83. Ús Koöperaasje

	Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie, Dorpsmolens
83.1	Kern van de zienswijze In onze visie wordt energie duurzaam en lokaal opgewekt en tegen een eerlijke (kost)prijs geleverd aan huishoudens. Er is meer windenergie nodig.
83.2	Opnieuw definiëren van het begrip 'dorpsmolen' en daarmee ook het limitatieve karakter (16 dorpsmolens) van de bestaande lijst los te laten.
83.3	Verzoek is om ruimte te bieden voor meer nieuwe dorpsmolens wanneer er vanuit het dorp voldoende draagvlak voor is. Hierbij kan worden gedacht aan bijvoorbeeld een pilot van 10 nieuwe dorpsmolens.
83.4	Ruimte bieden om bestaande windmolens te vervangen voor dorpsmolens: noodzakelijk, duurzaam en ten gunste van onze inwoners. Wanneer bijvoorbeeld een bestaande turbine wordt overgenomen door een energiecoöperatie en daarna voldoet aan dezelfde eisen als de dorpsmolens uit de huidige lijst, zien wij geen rechtvaardiging voor het verschil in behandeling. Hiermee worden bestaande locaties, netinfrastructuur gebruikt, behouden we de windstroom, en sluiten we aan bij logische momenten van vervanging.
	Reactie Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens.

Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnventariseerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.

Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

84. Gemeente Opsterland

Thema: Algemeen, Hoofdstuk 6 Duurzame Energie – Windenergie

Kern van de zienswijze

84.1 Stem de Omgevingsverordening Fryslân 2022 af op de Energievisie Fryslân.

84.2 Met de huidige aanpassingen wordt de realisatie van onze energie-ambitie onmogelijk. We zijn medeverantwoordelijk voor een betrouwbare energievoorziening voor onze bewoners en bedrijven. Ontdoe de omgevingsverordening Fryslân van beperkingen en blokkades van maatregelen die vanuit de Fryske Energievisie wel nodig geacht worden.

84.3 Voor de stabilisatie van het elektriciteitsnetwerk hebben we inzet van opwek, opslag en productie van groen gas nodig. Geef ons de mogelijkheid ook (gecombineerde) grootschalige opwek van energie in onze gemeente, in samenspraak met onze inwoners, te faciliteren.

84.4 Schrap de instandhoudingstermijn van 25 jaar. Hier kunnen we zelf afspraken over maken als gemeente. Het is niet wenselijk dat initiatieven worden opgeruimd die nog winstgevend zijn en/of een bijdrage leveren aan de invulling van onze doelstelling.

84.5 Verzoek om meer ruimtelijke afwegingsruimte en beleidsvrijheid voor gemeentes om de eigen doelen te kunnen realiseren.

Reactie

84.1-84.2 Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er momenteel voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere ruimtelijke afweging te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend.

84.3 Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen er helaas geen zienswijze kan worden opgenomen van grootschalige opwek en opslag. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. Energieproductie dicht bij energievraag plaatsen heeft vanuit het

energiesysteem gezien ook de voorkeur. Daar lopen voorbereidende trajecten voor (zie antwoord 84.1)

84.4 Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.

84.5 Instructieregels

Een zienswijze kan alleen worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. In deze wijzigingsverordening zijn alleen instructieregels opgenomen voor de doorwerking van het provinciale beleid met betrekking tot windturbines en zonne-velden. Alleen met betrekking tot deze instructieregels kan een zienswijze worden ingediend.

Artikel 2.22 en 2.24 van de Omgevingswet bieden de grondslag om beleidsdoorwerking te reguleren met instructieregels. Instructieregels zijn algemeen verbindende voorschriften die onder andere kunnen worden gericht tot bestuursorganen van lagere overheden. Met het vaststellen van instructieregels wordt beleidsdoorwerking gewaarborgd. In dit geval dat het provinciale beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden een juiste vertaling krijgt in de besluitvorming van de lagere overheid. De instructieregel is in dit geval gekoppeld aan het gemeentelijke Omgevingsplan. In de juridische grondslag van de instructieregel staat dat de instructieregel wordt vastgesteld om te bereiken dat bestuursorganen voldoen aan de omgevingswaarden die op provinciaal niveau zijn vastgesteld en aan andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving. Met andere doelstellingen wordt bedoeld op beleidsdoelstellingen die door Provinciale Staten zijn geformuleerd met het oog op de maatschappelijke doelstellingen die in artikel 1.3 van de Omgevingswet zijn neergelegd. Het is daarbij niet van belang wat de juridische status van de stukken is waarin de beleidsdoelstellingen zijn opgenomen. Het beleid kan blijken uit alle schriftelijke en openbare documenten.

Het bestuursorgaan waar de instructieregel zich op richt moet deze in acht nemen als het een besluit neemt dat onder het bereik van de instructieregel valt.

Dit staat op het eerste gezicht haaks op de gedachte dat het primaat van besluitvorming onder de Omgevingswet bij de gemeentelijke overheid ligt. De bevoegdheid om een instructieregel op te nemen is daarom ook geclausuleerd. In de zienswijze wordt gesteld dat de instructieregels in strijd zou zijn met het subsidiariteitsbeginsel uit artikel 2.3 van de Omgevingswet. Allereerst in dit geval sprake van een provinciaal belang dat in een openbaar stuk is neergelegd. In het bestjoersakkoort 2023-2027 “oparheidzje foar Fryslân” is het beleid met betrekking tot windturbines en zonnevelden door Provinciale Staten vastgelegd. Deze afspraken kunnen worden aangemerkt als andere doelstellingen met het oog op de maatschappelijke doelstellingen uit artikel 1.3 van de Omgevingswet. Er is voor gekozen om voor dit onderdeel van de verordening geen rechtstreeks werkende regels voor burgers en bedrijven in de Omgevingsverordening zelf op te nemen, maar om met een Instructieregel voor Omgevingsplannen te werken.

De bevoegdheid blijft daardoor bij de gemeente, alleen gelden er voorwaarden bij het gebruik van de bevoegdheid. Er is dus gekozen voor de minst belastende interventie. Er

is bij de besluitvorming door gemeenten, binnen de in de instructieregel gestelde grenzen, nog afweging mogelijk
Conclusie De voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit

85. Gemeente Noard-East Fryslân

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - meerdere	
Kern van de zienswijze	
85.1	Het belang van een sterke lokale economie is verbonden aan de productie van hernieuwbare elektriciteit op lokale schaal ten behoeve van de lokale economie De oplossingen voor de netcongestie in het elektriciteitsnetwerk kennen een zeer lang herstelproces, dit heeft een grote impact op de leefbaarheid in onze gemeente. De wijzigingen die nu worden voorgesteld leiden juist tot nieuwe blokkades van de gewenste ontwikkel richtingen in de verduurzaming van ons bedrijfsleven én het behouden van onze gekoesterde levensstandaarden in onze gemeente zoals voldoende werkgelegenheid.
85.2	In relatie tot de concept energievisie. Willen we invulling geven aan de klein- en grootschaligheid van de energieproductie en opslag in het landschap (leidend principe 4) door alleen de instructienormen van een provinciale omgevingsverordening te hanteren, dan wordt alleen gestuurd vanuit het ruimtelijk perspectief. Het belang van de energie-infrastructuur en de lokale energy hubs onder andere voor de lokale economie, vraagt om meerdere instructienormen dan enkel de ruimtelijke.
85.3	Verzoek om nieuwe windturbines ook mogelijk maken in Regiostad Dokkum: Betterwird en Hallum, met het doel de gewenste ontwikkelrichting van Smart Energy Hubs te kunnen faciliteren. Deze bedrijventerreinen hebben een bovengemiddelde omvang. Door netcongestie staat de werkgelegenheid en leefbaarheid onder druk.
85.4	Aanbeveling om in het traject na de totstandkoming van de Omgevingsverordening te onderzoeken of een meer integraal afwegingskader tot stand kan komen voor de definiëring van de klein- en grootschaligheid van energieproductie en opslag. Een integraal afwegingskader dat rekening houdt met zowel de lokale (economische) omstandigheden, het energiesysteem als de impact op het landschap. Hierbij dient voorafgaand aan deze afweging de opwekpotentie en vraag in het gebied centraal te staan.
Reactie	
85.1-85.4	We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
Conclusie	
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.	

86. Gemeente Dantumadiel

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - meerdere	
	Kern van de zienswijze
86.1	(artikel 6.1 lid 7) Voorstel is criteria op te stellen m.b.t. de bedrijventerreinen die voor een windturbine in aanmerking komen, zodat ook andere gemeenten hiervoor in aanmerking komen. Suggestie: bedrijventerreinen van minimaal 10 ha met een milieucategorie van 3 en hoger.
86.2	(artikel 6.1.5.c en artikel 6.6.3.e) Het is niet nuttig of noodzakelijk de 50% lokaal eigendom te verhogen naar 60%, verzoek is dus de 50 % te handhaven. Dit leidt tot versnippering en zorgt voor een grote opgave voor energie coöperaties.
86.3	Artikel 6.6.3 onder b (omvang afgestemd op energiebehoefte) en c (maximale omvang naar schaal kern) spreken elkaar tegen. Verzoek is om beide te schrappen. Wij zouden graag zien dat voor de gehele provincie geldt dat een zonneweide max 25 ha groot mag zijn. Kleinere opstellingen zijn niet rendabel en zorgt voor versnippering en belasting van het landschap. Er zijn locaties, voormalige vuilstorten, die buitengewoon geschikt zijn en die niet volledig benut kunnen worden door deze beperking.
86.4	(artikel 6.2) Verzoek om mogelijkheid voor nieuwe initiatieven voor dorpsmolens.
86.5	(artikel 6.1.5 d/ 6.6.4.c) Vanuit het oogpunt van economische haalbaarheid, maar ook duurzaamheid en technische levensduur zouden we de termijn graag op 30 jaar houden in plaats van 25 jaar.
86.6	(artikel 6.1.3) Ook bij andere bedrijfsactiviteiten in het landelijk gebied zouden 1 ,2 of 3 erfmolens moeten worden toegestaan. Voorstel is deze ook toe te staan voor overige bedrijvigheid vanaf een bepaalde grootte /omvang welke vergelijkbaar is met agrarische (hulp)bedrijven.
	Reactie
86.1	We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
86.2	Het opnemen van een percentage lokaal eigendom geeft een duidelijk signaal welke rol lokaal eigendom speelt in het (toekomstige) energiesysteem van Fryslân. In de provincie willen we de lusten en lasten eerlijk verdelen en inzetten op kleinschalige lokale initiatieven. Daarbij hoort ook een passende doelstelling. Daarom streven we naar minimaal 60% lokaal eigendom. Voor de betekenis van lokaal eigendom sluiten we aan bij de definitie van NPRES. Lokaal eigendom betekent dat een collectief bestaande uit lokale inwoners en/of lokale bedrijven en/of een lokale overheid, (gedeeltelijk) eigenaar zijn van de installatie van een wind- of zonnepark. Oftewel, een middel om (mede-)zeggenschap van opstellingen van duurzame energie te realiseren. Lokaal eigendom sluit andere vormen van financiële participatie niet uit (denk aan: financiële deelname, omgevingsfonds, omwonendenregeling). We zullen deze toelichting gebruiken in de voorstellen.

86.3	Vanuit de provincie is het uitgangspunt geen zon op landbouwgronden, waarbij er twee uitzonderingen onder strenge voorwaarden willen toestaan. Zo willen we inzetten op kleinschalige lokale initiatieven vanuit de Mienskip. Hierbij hoort een omvang van een zonnepark die niet groter is dan passend bij de schaal van de kern. Daarnaast moet de zonneladder doorlopen worden en worden afgestemd op de resterende energiebehoefte (voorkeursvolgorde trede 1-4). De maximale omvang onder artikel 6.6 lid 3 onder b en c wordt niet aangepast. Wat verder nog ten aanzien van deze zienswijze kan worden opgemerkt. Artikel 6.5, eerste lid onder d biedt mogelijkheden om opstellingen voor zonne-energie op gronden van (voormalige) nutsvoorzieningen te plaatsen. Nutslocaties zijn, ook als ze niet meer als zodanig in gebruik zijn, vaak geschikt voor het plaatsen van opstellingen voor zonne-energie. In de regeling is daarom opgenomen dat opstellingen ook zijn toegestaan als de gronden eerder zijn gebruikt ten behoeve van nutsvoorzieningen maar de bestemming nutsvoorzieningen inmiddels niet meer van toepassing is. Te denken valt aan voormalige RWZI's en vuilstorten.
86.4	Formeel kan er alleen een zienswijze worden ingediend tegen bepalingen die zijn opgenomen in de eerste wijzigingsverordening Omgevingsverordening Fryslân 2022 zoals die van 2 april tot en met 13 mei 2024 ter inzage heeft gelegen. Artikel 6.1 lid 4 en artikel 6.2 (met uitzondering van de instandhoudingstermijn) zijn niet opgenomen in de genoemde wijzigingsverordening. Dat betekent dat naar aanleiding van deze bepalingen geen zienswijze kan worden ingediend over dorpsmolens. Tegelijkertijd kan het volgende nog over deze zienswijze worden opgemerkt. We begrijpen de wens om energie op te wekken voor en door de lokale gemeenschap. Volgens het Bestuursakkoord wordt deze bestuursperiode de behoefte aan dorpsmolens geïnterpreteerd, met deze zienswijze wordt een duidelijk signaal afgegeven. In de uitwerking van de Energievisie en de provinciale omgevingsvisie kijken we naar de mogelijkheden van alle vormen van duurzame opwek (waaronder dorpsmolens) om invulling te geven aan het energiesysteem van de toekomst.
86.5	Met het oog op toekomstige technologische ontwikkelingen, kan ook het ruimtegebruik van duurzame opwek veranderen. Dit betekent dat de huidige toegestane vormen van duurzame opwek tijdelijk toestaan en de bestaande toestand wordt hersteld. Zonnepanelen en windturbines hebben doorgaans een levensduur van ongeveer 25 jaar, waarna hun efficiëntie en betrouwbaarheid afnemen. We willen ruimte blijven creëren voor voortdurende innovatie en verbetering van onze energievoorziening op de lange termijn. Om te waarborgen dat de opstelling maximaal 25 jaar in stand wordt gehouden, hebben wij opgenomen dat in het omgevingsplan een vergunningplicht voor een omgevingsplanactiviteit wordt opgenomen. In de omgevingsvergunning moet worden geborgd dat er een instandhoudingstermijn van maximaal 25 jaar geldt en dat na afloop van de termijn de voor vergunningverlening bestaande toestand wordt hersteld of een andere, in de omgevingsvergunning beschreven toestand.
86.6	Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. Zoals in de inleiding omschreven, lopen er voorbereidende trajecten (Energievisie, Provinciale Omgevingsvisie) om een bredere en zorgvuldige (ruimtelijke afweging) te maken, onder andere voor het toekomstige energiesysteem. Voor de huidige voorstellen zijn de uitgangspunten van het bestuursakkoord leidend en de daarin opgenomen uitbreidingen op windenergie. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie

De toelichting op lokaal eigendom wordt aangepast en de voorwaarden voor het plaatsen van windturbines, waaronder de instandhoudingstermijn, wordt in het omgevingsplan gekoppeld aan een omgevingsplanactiviteit.

87. Sociaal Ontwikkelbedrijf Dokwurk

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Wind bij bedrijventerreinen

- 87.1 Kern van de zienswijze
Toevoegen van bedrijventerrein Betterwird Dokkum als locatie voor max 100m windmolens bij bedrijventerreinen. Dit voor de verduurzaming en uitbreidingsmogelijkheden van het bedrijventerrein, dat nu tegen beperking van het elektriciteitsnetwerk aanlopen. In samenspraak met de zienswijze van Coöperatie Duurzaam Betterwird.
- 87.1 Reactie
We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
- Conclusie
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

88. VVD-fractie Waadhoeke

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Wind bij bedrijventerreinen

- 88.1 Kern van de zienswijze
Verzoek om de Westergozone met de bedrijventerreinen langs het Van Harinxmakanaal toe te voegen als locatie voor windturbines met een maximale tiphoogte van 100m bij bedrijventerreinen. Dit zou een versnelling leveren aan de verduurzamingsopgave en aanvullend werken op de geconcentreerde planvorming elders in de gemeente. De kanaalzone bevindt zich binnen het afstandscriterium tot het hoogspanningsnet/onderstation Herbaijum.
- 88.1 Reactie
We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
- Conclusie
De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.

89. Noord Nederlandse Draadindustrie (NNDI) BV

Thema: Hoofdstuk 6 Duurzame Energie - Wind bij bedrijventerreinen

89.1	Kern van de zienswijze Toevoegen van bedrijventerrein Betterwird Dokkum als locatie voor max 100m windmolens bij bedrijventerreinen. Dit voor de verduurzaming en uitbreidingsmogelijkheden van het bedrijventerrein, dat nu tegen beperking van het elektriciteitsnetwerk aanlopen. Dit heeft consequenties voor de concurrentiepositie en werkgelegenheid in de regio. In samenspraak met de zienswijze van Coöperatie Duurzaam Betterwird.
89.1	Reactie We begrijpen de wens om ook bij andere bedrijventerreinen windturbines te mogen plaatsen, specifiek op de bedrijventerreinen waar nu door netcongestie de uitbreidingsambities en verduurzamingsambities niet kunnen worden uitgevoerd. Uw zienswijze leidt niet tot aanpassing van de gewijzigde omgevingsverordening. In de uitwerking van de Energievisie en in het ruimtelijke spoor van de POVI gaan we kijken welke opwek-energieconcepten nodig zijn voor Fryslân. In deze trajecten is namelijk de ruimte om ook de bredere afweging te maken. Deze uitbreiding is niet opgenomen in het Bestuursakkoord.
	Conclusie De zienswijze leidt niet tot aanpassing van de voorstellen.